

TARTU ÜLIKOOL
Majandusteaduskond
Ettevõtetmajanduse instituut

Sven Böttcher

**EFEKTIIVNE TULUMAKSUMÄÄR KONTSERNISESEL
TULUDE SUUNAMISEL EESTIST EUROOPA LIIDU
LIIKMESRIIKIDESSE JA EUROOPA LIIDU
LIIKMESRIIKIDEST EESTISSE**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Velda Buldas

Tartu 2012

Soovitan suunata kaitsmisele .....

(juhendaja allkiri)

Kaitsmisele lubatud “ “..... 2012. a.

..... õppetooli juhataja .....

(õppetooli juhataja nimi ja allkiri)

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

(töö autori allkiri)

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Tulu maksustamine ja maksude optimeerimine	8
1.1. Siseriiklik tulu maksustamine	8
1.2. Rahvusvaheline tulu maksustamine ja siirdehindade regulatsioon	11
1.3. Maksude optimeerimine	16
1.4. Tulude planeerimine	22
2. Efektiivne tulumaksumäär	28
2.1. Uurimismeetod ja andmed	28
2.2. Efektiivse tulumaksumäära kujunemine	31
2.3. Nominaalne ja efektiivne siseriiklik ettevõtte tulumaksumäär	37
2.4. Efektiivsed tulumaksumäärad ja Eesti maksutulude osa nendes	41
Kokkuvõte	50
Viidatud allikad	55
Lisad	59
Lisa 1. Ettevõtte tulumaksumäärad	59
Lisa 2. Välisriigi äriühingult saadud dividenditulu tulumaksust vabastamine	65
Lisa 3. Efektiivne tulumaksumäär tulude suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriiki	70
Lisa 4. Efektiivne tulumaksumäär tulude suunamisel Euroopa Liidu liikmesriigist Eestisse	71
Summary	72

SISSEJUHATUS

Viimastel aastakümnetel on rahvusvaheliste ettevõtete arv järsult kasvanud. Sellega seoses on arenenud ka rahvusvaheline maksuregulatsioon. Riikideülene maksundusalane koostöö on eriti aktuaalne Euroopa Liidus, kus ühisturu printsiibi alusel loodud õigusaktid kujundavad järk-järgult liiduülest maksupoliitikat, piirates samal ajal siseriikliku maksuõiguse rakendamist. Õiguskordade harmoniseerimine on loonud kontserniettevõtetele uusi võimalusi riikideüleseks tulude suunamiseks ning maksude optimeerimiseks. Seetõttu on asjakohane uurida, millised on äriühingute võimalused tulude liidusisesel suunamisel ning milline on nende võimaluste mõju riiklikule maksupoliitikale.

Käesoleva töö eesmärk on leida efektiivsed tulumaksumäärad, mis tekivad kontsernisesel tulude suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriikidesse ning Euroopa Liidu liikmesriikidest Eestisse. Efektiivse tulumaksumäära näol on tegemist summaarset tulumaksukulu väljendava näitajaga, mis arvestab kõiki tulumaksuna makstud makse kõikides optimeerimisskeemiga hõlmatud riikides. Töö piirdub kaheliikmeliste optimeerimisskeemidega ning võtab vaatluse alla tulude suunamise dividendide, intressimaksete ja litsentsitasude abil.

Töö tulemusena peab selguma milline on kontserniettevõtete tulumaksukulu Euroopa Liidu sisesel tulude suunamisel dividendide, intressimaksete ja litsentsitasude abil. Tulumaksukulu alusel ilmneb, milliste liikmesriikide puhul on tulude Eestist välja ning Eestisse sisse suunamine kallim ja milliste liikmesriikide puhul odavam. Ühtlasi on tulumaksukulu abil võimalik järeldada, milliste väljamaksetega kaasneb kontsernile suurem tulumaksukulu ja millistega väiksem. Efektiivse tulumaksumäära kujunemine näitab ära ka optimeerimisskeemiga hõlmatud riikide maksutulu ning võimaldab määrata, milline on tulude suunamise mõju Eesti riigi maksutuludele erinevate väljamaksete lõikes. Töös seatud probleemipüstitus on vajalik eelkõige, et tuua selgust

Eesti ja Euroopa Liidu liikmesriigide maksuregulatsiooni, mis liidu õiguskorraga harmoniseerimise tõttu pidevas muutumises on.

Töös läbi viidud analüüsi tulemustest võib kasu olla Euroopa Liidus ja sellest väljas pool tegutsevatel kontserniettevõtetel, Euroopa Liidu liikmesriikide tulumaksusüsteemi uurivatel teadustöö kirjutajatel ning Eesti riigi maksupoliitika kujundajatel. Töö tulemused võimaldavad luua kontserniettevõtetel tulumaksukulusid säästvaid maksude optimeerimisskeeme ning annavad riigile ülevaate tulude suunamise mõjudest tulumaksutuludele. Töö võimalike edasiarenduste raames on töös analüüsitud efektiivseid tulumaksumäärasid võimalik rakendada ka liidust välja poole ulatuvates maksude optimeerimisskeemides, muu hulgas ka nii nimetatud *directive shopping* strateegia raames. Ühtlasi on töös leitud efektiivsete tulumaksumäärade abil võimalik luua reaalsele äriühingutele fiktiivseid maksude optimeerimisskeeme.

Töö eesmärgi saavutamiseks on vaja täita järgmised uurimisülesanded:

- selgitada välja siseriiklikud ja rahvusvahelised tulu maksustamise alused;
- selgitada välja maksude optimeerimise alused;
- määrata kontsernisisesel tulude suunamisel Euroopa Liidus kujuneva efektiivse tulumaksumäära kujunemise põhimõtted;
- leida kontserniettevõtetele kohalduv efektiivne siseriiklik ettevõtte tulumaksu määr;
- leida efektiivsed tulumaksumäärad, mis kujunevad kontsernisisesel tulude suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriikidesse ning Euroopa Liidu liikmesriikidest Eestisse;
- määrata tulude Eestisse sisse ja Eestist välja suunamisel väikseima tulumaksukuluga riigid;
- määrata tulude Eestisse sisse ja Eestist välja suunamisel väikseima tulumaksukuluga väljamakse;
- hinnata kontsernisisesel maksude optimeerimise mõju Eesti riigi maksutuludele.

Kuna töö temaatika on tihedamalt seotud õigusliku regulatsiooni kui majandusteaduslike teooriatega, siis koosneb töö teoreetiline tagapõhi väiksemas osas teadusartiklitest ning suuremas osas õigusaktidest ja neid kommenteerivatest allikatest.

Töö idee on inspiratsiooni saanud Luc de Broe doktoritööst „International Taxes and Prevention of Abuse“. Suurem osa töö seletavast osast põhineb Lasse Lehise õpikul „Maksuõigus“, Myron S. Scholes *et al.* monograafial „Taxes and Business Strategy“ ning töö juhendaja Velda Buldase magistritööl „Tulude maksustamisega seotud optimeerimisskeemid Eestis – töötasu dividendidega asendamise aspekt“. Õigusaktide tõlgendamisel ja omavaheliste suhete mõistmisel on abiks olnud ka Eesti Maksuõiguse Liidu, Eesti Maksuteadlaste Seltsi ja advokaadibüroo Casus koostööl välja antav kogumik „Eesti maksuseadused koos rakendusaktidega“ ning eriti Lasse Lehise poolt kirjutatud kogumiku kolmas köide „Kommentaariid“.

Töös kasutatud andmed pärinevad eelkõige konsultatsioonifirma Deloitte poolt koostatavast maksundusalasest elektroonilisest teabekogumikust „Highlights series 2012“, mis pakub ülevaadet ligi 150-st maksujurisdiktsioonist. Deloitte on üks neljast maailma suurimast konsultatsiooniettevõttest, mis koondab enam kui 180 000 spetsialisti rohkem kui 150-st riigist. Nimetatud allikast on käesoleva töö koostamisel kasutatud teavet Euroopa Liidu liikmesriikide tulumaksu regulatsiooni kohta. Kuivõrd suure osa töö empiirilisest osast moodustab õigusaktide analüüs, siis on asjakohane välja tuua töös enim kasutatud õigusaktid. Sellisteks tuleb pidada Eesti Vabariigi tulumaksuseadust, Euroopa Liidu ema ja tütarettevõtte direktiivi (90/435/EMÜ) ning Euroopa Liidu intressimaksete ja litsentsitasude direktiivi (2003/49/EÜ).

Töös moodustatakse asjasse puutuvate õigusaktide alusel Euroopa Liidu piires kontsernisisesel tulude suunamisel kujuneva efektiivse tulumaksu määra valemid dividendide, intressimaksete ja litsentsitasude puhul. Seejärel leitakse iga Euroopa Liidu liikmesriigi kohta riigis kontserniettevõttele realselt kohalduv ettevõtte tulumaksumäär. Lõpuks asendatakse leitud maksumäärad moodustatud valemitesse ning arvutatakse tulude suunamisel kujunevad efektiivsed tulumaksumäärad. Leitud maksumäärade alusel tehakse järeldused tulude suunamisel väikseima maksukuluga riikide ja väljamaksete kohta ning tulude suunamisel Eesti riigi maksutuludele avalduva mõju kohta.

Tulude suunamisel kujunevat efektiivset tulumaksumäära on varasemalt käsitlenud Luc de Broe oma doktoritöös „International Taxes and Prevention of Abuse“, kus autor tõi välja Euroopa Liidus kasutatavad tulude suunamise struktuurid ning üksikud näited

kujunevast efektiivsest tulumaksumäärast, kui struktuuri üheks liikmeks on Belgia. Suurem osa varasemaid uuringuid on aga keskendunud siseriikliku tulumaksumäära ja erinevate makromajanduslike näitajate vahelistele seostele. Nii on varasemalt analüüsitud tulumaksureformide seost rahvusvahelise maksukonkurentsiga (Devereux *et al.* 2002); rahvusvahelise ettevõtte tulumaksumäära konkurentsi ja füüsilise isiku tulumaksumäära seost (De Mooij *et al.* 2008); ning tulumaksutulude laekumist mõjutavaid asjaolusid (Kubatova *et al.* 2008).

Töö on jaotatud kahte suurde alapeatükki, millest esimene käsitleb töö teoreetilist tagapõhja ning teine töö empiirilist analüüsi. Esimene peatükk on jaotatud neljaks alapeatükiks, mis käsitlevad tulu maksustamise ja maksude optimeerimise aluseid. Teine peatükk on samuti jaotatud neljaks alapeatükiks, mis käsitlevad töö uurimismeetodit ja andmeid, efektiivse tulumaksumäära kujunemist, leitud efektiivseid siseriiklike ettevõtte tulumaksu määrasid, tulude suunamisel kujunevaid efektiivseid tulumaksumäärasid ning nende põhjal tehtud järeldusi. Suur osa töö tulemist on täies mahus kättesaadav üksnes töö lisadest. Töö sisulises osas on välja toodud vaid analüüsi tulemusel leitud andmete märkimisväärsamad osad ning andmete põhjal tehtud olulisemad järeldused.

1. TULU MAKSUSTAMINE JA MAKSUDE OPTIMEERIMINE

1.1. Siseriiklik tulu maksustamine

Maksustamine on üks riigi kui ühiskondliku tegevusvormi koospüsimise peamisi eeldusi. Maksude kehtestamise peamine eesmärk on fiskaalne: riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks vajaliku raha saamine. Eristatakse ka maksude majanduspoliitilisi ja sotsiaalpoliitilisi eesmärke. Maksustamise majanduspoliitiline aspekt seisneb majanduslike protsesside mõjutamises maksuregulatsiooni kaudu. See võib avalduda investeringute või väike-ettevõtlike soodustamises tulumaksusoodustustega, tarbimise mõjutamises aktsiisidega, keskkonناسäästliku tootmise soodustamises keskkonnamaksudega või muus riigile kasulikkude käitumist stimuleerivas maksukorralduses. Maksustamise sotsiaalpoliitiline aspekt seisneb sotsiaalsete protsesside mõjutamises läbi maksuregulatsiooni. Sotsiaalpoliitilisi eesmärke saavutatakse näiteks lastega peredele rakendatavate maksusoodustustega, tulude ümber jaotamisega rikkamatelt vaesematele läbi progresseeruva tulumaksu, jne. Kokkuvõtvalt tagab maksustamine riikliku tulu laekumise ja mõjutab maksumaksja tegevust. (Lehis 2004: 38)

Maksu legaalse definitsioon tuleneb maksukorralduse seaduse (MKS) §-st 2: „Maks on seadusega või seaduse alusel valla- või linnavolikogu määrusega riigi või kohaliku omavalitsuse avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks või selleks vajaliku tulu saamiseks maksumaksjale pandud ühekordne või perioodiline rahaline kohustus, mis kuulub täitmisele seaduses või määruses ettenähtud korras, suuruses ja tähtaegadel ning millel puudub otsene vastutasu maksumaksja jaoks.“ Sellest sättest on tuletatavad maksu olulisimad tunnused. Maksu näol on tegemist alati rahalise kohustusega ning seda ei saa

asendada mitterahalise sooritusega. Maksukohustus on avalik-õigusliku iseloomuga – see tekib vahetult seaduse või määruse alusel – ning kohustuse tekkimine ei eelda kohustatud isiku nõusolekut. Maks täidab avalik-õiguslikke ülesandeid. See tähendab, et maksu eesmärk on eelkõige fiskaalne. Maksul võib olla ka regulatiivseid eesmärke, kuid maks ei tohi olla karistava iseloomuga. Maksu avalik-õiguslik ülesanne tähendab ka seda, et kohustatud isikul puudub maksukohustuse täitmisel õigus nõuda riigilt konkreetset vastusooritust. (*Ibid.*: 36-37)

Maksu tuleb eristada muudest avalik-õiguslikest kohustustest. Põhiseaduse §-st 113 tulenevad avalik-õiguslike kohustustena veel koormised, trahvid, lõivud ja sundkindlustuse maksed. Koormis on mitterahaline kohustus, mida rakendatakse eelkõige eriolukordades, kus ohus on suur avalik huvi. Koormis võib seisneda vara sundvõõrandamises, töökohusustuses, veokohustuses või muus sellises. Trahv on rahaline karistus, mida rakendatakse õigusvastase käitumise korral. Trahvi eesmärk on mõjutada nii konkreetset õigusrikkujat kui ka avalikkust rikkumisest hoiduma. Riigilõiv on tasu juriidilise toimingute tegemise või dokumendi väljaandmise eest. Riigilõivu eesmärk on hüvitada riigi poolt isiku huvides tehtavad kulutused. Eristatakse ka riiklikku lõivu, mis on tasu mis tahes avalik-õigusliku toimingute või avaliku asja kasutamise eest. Sundkindlustusmaks on maksu iseloomuga kohustus, mille täitmisel tekib isikul teatud tingimuste saabumisel õigus nõuda vastusooritust. Sellisteks tingimusteks võib olla pensioni-ikka jõudmine, haigestumine, töösuhte lõppemine või muu taoline. (*ibid.*: 41-43) Käesoleva töö seisukohalt on oluline eelkõige tulumaks.

Tulumaks on maks, mille objektiks on maksukohustustlase tulu. Tulumaks kehtestati esmakordselt Suurbritannias 1799. aastal ajutise maksuna finantseerimaks Napoleoni vastu peetavat sõda. Seejärel rakendati tulumaksu ajutise maksuna veel mitmes Mandri-Euroopa riigis ning 19. sajandi lõpuks oli tulumaksust saanud levinud püsiva iseloomuga maks. (*Ibid.*: 217) Tänapäeval on tulumaks iseloomulik peaaegu kõikidele riikidele. Maailmapraktika tunneb peamiselt proportsionaalset ja progressiivset tulumaksu. Proportsionaalne tulumaks rakendab igale maksukohustustlasele võrdse maksumäära. Progressiivne tulumaks suurendab maksumäära maksubaasi ehk antud juhul tulu suurenedes. Eristatakse ka liht- ja astmelist progressiooni. Lihtprogressiooni puhul rakendatakse kõrgemat maksumäära, kui tulu ületab teatud mahtu. Astmelise

progressiooni puhul rakendatakse erinevatele tulu suurusvahemikkudele erinevad maksumäärad, kusjuures kõrgemal vahemikul on üldjuhul kõrgem maksumäär. (Tammert 2006: 21-22) Mitmed riigid eristavad ka füüsilise ja juriidilise isiku tulumaksu. Ühtlasi rakendavad mitmed riigid tulule riikliku tulumaksu kõrval veel teisi makse.

Eestis on tulumaks ainus sissetulekult võetav maks ning seda arvestatakse proportsionaalselt. Tegemist on otsese subjektiivse maksuga, mis vähendab konkreetse isiku maksustamisperioodi jooksul teenitud kogu tulu, olenemata tulu liigist (näiteks kapitalitulud või ettevõtlustulud). Maksu saaja alusel on tulumaks on riiklik maks, kuigi teatud osa tulumaksutulust laekub ka kohalikele omavalitustele.) Eestis kehtiv tulumaksuseadus (TuMS) jõustus 1. jaanuaril aastal 2000 ning on taasiseseisvunud Eestis kolmas tulumaksuseadus. Enne 1994ndat aastat kehtisid eraldi üksikisiku tulumaksu seadus ja ettevõtte tulumaksuseadus. 1991. aastal jõustunud üksikisiku tulumaksuseadus nägi ette füüsilistele isikutele progresseeruva tulumaksumäära 16%, 24% ja 33%. 1992. aastal jõustunud ettevõtte tulumaksuseadus nägi ettevõtetele algul ette progresseeruvad tulumaksumäärad, kuid alates 20.06.1992. aasta rahareformist ühtse 35%lise maksumäära. 1994ndal aastal kehtestati uus tulumaksuseadus, mis nägi ette 26%lise maksumäära nii füüsilistele kui juriidilistele isikutele. (*Lehis 2004: 216-218*)

2000ndal aastal jõustunud tulumaksuseadus on maailmas ainulaadne selle poolest, et ei maksusta juriidiliste isikute teenitud kasumit, vaid ainult jaotatud kasumit, ettevõtlusega mitteseotud kulusid ja väljamakseid ning muid väljamakseid, mis on oma olemuselt saaja tulu, kuid mille maksustamise kohustus on administreerimise huvides pandud väljamakse tegijale. Selline korraldus väldib majanduslikku topeltmaksustamist, kus maksustatud on nii kasum kui sellest tehtavad väljamaksed. Levinum on süsteem, kus ärikasum on küll maksustatud, kuid väljamakstud dividendid on kas täielikult või osaliselt tulumaksust vabastatud või tulumaksust on lubatud maha arvata kasumiosalt juba makstud tulumaks. (*Ibid.: 218*) 2003. aasta tulumaksuseaduse muudatustega nähti ette tulumaksumäära järk-järguline alandamine ja maksuvaba tulu suurendamine. Kuigi veel 2009. aasta tulumaksuseadus nägi 2012ndaks aastaks ette tulumaksumäära

vähendamise 18%ni, on see tegelikkuses jäänud püsima 21% juures. Hetkel kehtiv tulumaksuseadus näeb 2015. aastal ette 20%list tulumaksumäära (TuMS § 4 lg 2).

1.2. Rahvusvaheline tulu maksustamine ja siirdehindade regulatsioon

Riikideüleised tehingud on reguleeritud vähemalt kahe riigi maksuregulatsiooni ning sageli ka rahvusvahelise maksuregulatsiooni poolt. Riikideüleste tehingute maksustamine on keeruline eelkõige maksustamisprintsipi erinevuse tõttu. Peamiselt kasutatakse kahte maksustamisprintsiipi – maailmatulu printsiip ja tuluallika printsiip. Maailmatulu printsiibi alusel maksustatakse isiku residentsusriigis tema kõik tulud, olenemata tuluallika riigist. Tuluallika printsiibi alusel maksustatakse isiku residentsusriigis ainult need isiku tulud, mille tuluallikas asub tema residentsusriigis. (Lehis 2004: 281) Residentsus on antud tähenduses riik, mille maksujurisdiktsiooni alla isik ise kuulub, ning tuluallika riik riik, mille maksujurisdiktsiooni alla isiku tuluallikas kuulub.

Maailmatulu- ning tuluallika printsiibi kattuvus võib riikideüleste tehingute puhul kaasa tuua topeltnmaksustamise ehk sama tulu kahekordse maksustamise. Topeltnmaksustamise vältimiseks peab vähemalt üks kahest riigist oma maksustamisõigust piirama. Tuluallika riik piirab oma maksustamisõigust maksuobjekti ehk tuluallika määratluse kitsendamise kaudu. Residentsusriik piirab oma maksustamisõigust maksumaksja välisulude tulumaksukohustuse vähendamise teel. Tulumaksukohustuse vähendamine võib toimuda kahel alternatiivsel meetodil – vabastusmeetodil ja tasaarvestusmeetodil. (Lehis 2004: 281-282)

Vabastusmeetodi korral vabastatakse välismaalt saadud tulud maksumaksja residentsusriigis tulumaksust, mis tähendab, et välismaal makstud maks jääb residendi välisulu osas tema ainsaks maksukohustuseks. Tasaarvestusmeetodi ehk krediidimeetodi korral lisatakse välismaalt saadud tulud kodumaistele tuludele, kuid välismaal tasutud tulumaks lahutatakse kodumaa tulumaksust maha. Vabastusmeetodi rakendamisel koheldakse välisriigis tulu saanud isikut võrdselt teiste samas välisriigis tulu saanud isikutega. Tasaarvestusmeetodi korral koheldakse välisriigis tulu saanud

isikut samaväärselt residentsusriigis sama liiki tulu teeninud isikutega. Vabastusmeetodit rakendatakse üldjuhul aktiivse tulu liikidele (palgatulu, ettevõtlustulu). Tasaarvestusmeetodit rakendatakse üldjuhul passiivse tulu liikidele (kasu vara võõrandamisest, intressid, dividendid, jne). (Lehis 2004: 282)

Euroopa Liit rakendab topeltnmaksustamise vältimisel nii vabastus- kui krediitmeetodit. Vastav regulatsioon tuleneb eelkõige 1990nda aasta ema- ja tütarühingu direktiivist (90/435/EMÜ), mida on täiendatud 2003nda aasta direktiiviga 2003/123/EÜ. Ema- ja tütarühingu direktiiv sätestab kaks meetet, mis liikmesriigid oma rahvuslikku õiguskorda sisse viima peavad. Esimene neist puudutab emaettevõtte maksustamist ning sätestab, et emaühingu residentsusriik peab liikmesriigi tütarühingult saadud dividenditulu täielikult tulumaksust vabastama (rakendama vabastusmeetodit) või arvestama liikmesriigis juba makstud tulumaksu kodumaisest tulumaksust maha (rakendama krediitmeetodit) (90/435/EMÜ artikkel 4 lõige 1). Teine puudutab tütarettevõtte maksustamist ning sätestab, et tütarühingu residentsusriik peab liikmesriigi emaühingule makstud dividendid väljamaksmisel kinnipeetavast tulumaksust vabastama (90/435/EMÜ artikkel 5 lõige 1). Kuna Eestis on dividendide väljamaksmisel kinnipeetav tulumaks ainus äriühingu kasumile kohalduv maks, siis loetakse seda direktiivi mõistes ettevõtte tulumaksuks.

Selleks, et äriühing kvalifitseeruks direktiivi kontekstis emaühinguks peab ühing direktiivi 2003/123/EÜ artikli 7 alusel omama tütarühingus vähemalt 10%list osalust. Lisaks peab emaühing direktiivi 90/435/EMÜ artikli 3 lõike 2 alusel säilitama nimetatud osalust katkematult vähemalt kaks aastat. Liikmesriigi kohustus pakkuda äriühingule ema- ja tütarühingu direktiivist tulenevaid soodustusi tekib ainult siis, kui äriühingud täidavad direktiivides 90/435/EMÜ ja 2003/123/EÜ sätestatud miinimumnõuded. Direktiivid ei keela aga äriühingule leebemaid nõudeid ja soodsamat regulatsiooni pakkumast.

Intressimaksete ja litsentsitasude direktiiv (2003/49/EÜ) laiendab sarnase regulatsiooni ka intressimaksetele ja litsentsitasudele. Nimelt on intressimaksed ja litsentsitasud direktiivi 2003/49/EÜ artikli 1 lõike 1 ja lõike 1 alusel vabastatud kõigist liikmesriigis nende suhtes kehtivatest maksudest, kui intresside või litsentsitasude tegelik tulusaaja on teise liikmesriigi seotud äriühing või seotud äriühingu teises liikmesriigis asuv püsiv

tegevuskoht. Seega on liikmesriigid nimetatud sätte alusel kohustatud rakendama liikmesriigi seotud äriühingutele makstavate intresside ja litsentsitasude suhtes vabastusmeetodit. Direktiivi artikli 3 punkti b alusel loetakse äriühingud seotuks, kui kummagi otsene osalus teise äriühingu kapitalis on vähemalt 25% või kolmanda äriühingu otsene osalus mõlema äriühingu kapitalis on vähemalt 25%. Artikli 1 lõike 10 alusel on liikmesriigil õigus vabastusmeetodi rakendamisest keelduda, kui artikli 3 punktis b nimetatud tingimused ei ole olnud täidetud katkematult 2 aasta jooksul.

Euroopa Komisjoni 2011 aasta 11 novembri ettepaneku COM/2011/714/FINAL alusel kavatakse nõudeid seotud ettevõtete osalusele alandada 25%-lt 10%-le. Sellisel juhul oleks intressimaksete ja litsentsitasude direktiiv pea täielikult analoogne ema- ja tütarühingu direktiivile. Kahe õigusakti vaheliseks oluliseks erinevuseks jääks aga ema- ja tütarühingu direktiivist tulenev riigi kohustus rakendada dividenditulule vabastus- või krediitimeetodit. Intressimaksete ja litsentsitasude direktiivist riigi sellist kohustust intressimaksetest ja litsentsitasudest saadud tuludele ei tulene. Liikmesriigi kohustus pakkuda äriühingule intressimaksete ja litsentsitasude direktiivist tulenevaid soodustusi tekib ainult siis, kui äriühingud täidavad direktiivis sätestatud miinimumnõuded. Direktiiv ei keela aga äriühingutele leebemaid nõudeid ja soodsamat regulatsiooni pakkumast.

Riikideüleised tehingud kujutavad endast enamasti seotud isikute vahelisi tehinguid. Seotud isikute vaheliste tehingute puhul võib poolte tahtest tulenev tehingu hind osutada ülikalliks või üliodavaks. Selleks, et vältida tasuta tehinguid ja muid tehinguid, mille eesmärgiks on varade maksuvaba ümberjaotamine, on seotud isikute vahelised tehingud maksuhalduri poolt administreeritud ning piiratud siirdehindade regulatsiooniga.

Siirdehind on seotud isikute vahel tehtavas tehingus kasutatud hind ning vastava regulatsiooni eesmärk on piirata maksude planeerimist ning finantsnäitajate mõjutamist. Maksude planeerimise raames on kontsernisest omavaheliste tehingute abil võimalik suunata tulud sellisesse maksujurisdiktsiooni, kus maksumäär on madalam või sellisele juriidilisele isikule, kelle maksukohustus on väiksem. Finantsnäitajate mõjutamise raames on selliste tehingute abil võimalik kujundada kontserni kuuluvatele juriidilistele isikutele vastavalt vajadusele suurem või väiksem kasum ning mõjutada seeläbi isiku

krediidireitingut, investoreid, äripartnereid või muid huvitatud osapooli ja seotud näitjaid. (Saag 2007: 9)

Siirdehindade regulatsioon sai alguse Ameerika Ühendriikidest 1917ndal aastal ning hoogustus oluliselt pärast Teist Maailmasõda, kui algas rahvusvaheliste ettevõtete laienemine. Teema tungis rahvusvahelisele areenile 20 sajandi keskpaigas, kui valdkonnaga hakkas tegelema Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD). Siirdehindu puudutav juhend „Juhised siirdehinna turuväärtuse kindlaksmääramiseks hargmaistele ettevõtjatele ja maksuhaldurile“ võeti organisatsiooni poolt vastu 1995ndal aastal ning on koos oma täienduste ja modifikatsioonidega aluseks siirdehindade regulatsioonile üle maailma. (Saag 2007: 22-23) Ka Eestis kehtiv siirdehindade regulatsioon lähtub OECD juhendist.

Siirdehindade regulatsioon laieneb nii residendist kui mitteresidendist seotud isikute vahelistele tehingutele. (Saag 2007: 9) Residendi mõiste on defineeritud tulumaksuseaduse §-s 6. Füüsiline isik on resident, kui tema elukoht on Eestis või kui ta viibib Eestis 12 järjestikuse kalendrikuu jooksul vähemalt 183-l päeval või kui ta on välisriigis viibiv Eesti riigiteenistuja (TuMS § 6 lg 1). Juriidiline isik on resident, kui ta on asutatud Eesti seaduse alusel või kui ta on Euroopa äriühing või Euroopa ühistu, kelle asukoht on registreeritud Eestis (TuMS § 6 lg 2). Mitteresidendid on kõik need isikud, kes nimetatud määratluste alla ei kuulu (TuMS § 6 lg 3 ls 1).

Seotud isikute mõiste on defineeritud tulumaksuseaduse §-s 8. Isikud on omavahel seotud, kui neil on ühine majanduslik huvi või ühel isikul on teise üle valitsev mõju (TuMS § § 8 lg 1 ls 1). Nimetatud paragrahv sätestab üheksa juhtu, mille puhul isikuid käsitletakse kindlasti seotud isikutena. Muu hulgas on seotud isikud:

- ühte kontserni kuuluvad äriühingud ehk äriühingud, kus üks omab teises häälteenamust või valitsevat mõju (TuMS § 8 lg 1 pt 2 ning ÄS § 6 lg 1 ja lg 2);
- isikud, kellele kuulub koos teiste temaga seotud isikutega kokku üle 50% juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist või õigusest juriidilise isiku kasumile (TuMS § 8 lg 1 pt 4);

- juriidilised isikud, kelle aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest üle 50% kuulub ühele ja samale isikule või seotud isikutele (TuMS § 8 lg 1 pt 5);
- isikud, kellele kuulub üle 25% ühe ja sama juriidilise isiku aktsia- või osakapitalist, häälte koguarvust või kasumi saamise õigusest (TuMS § 8 lg 1 pt 6);
- juriidilised isikud, kelle juhatuse või juhatust asendava organi kõik liikmed on ühed ja samad isikud (TuMS § 8 lg 1 pt 7).

Siirdehindade regulatsioon laieneb kõikidele seotud isikute vahelistele tehingutele ning näeb ette, et seotud isikute vahelised tehingud ei tohi olla oluliselt erinev sarnaste tehingute turuväärtusest. (Saag 2007: 24) Tulumaksuseaduse § 50 lõikest 4 tuleneb, et kui residendist juriidilise isiku ja temaga seotud isiku vahel tehtud tehingu väärtus on erinev nimetatud tehingu turuväärtusest, maksustatakse tulumaksuga summa, mille maksumaksja oleks tuluna saanud, või summa, mille maksumaksja oleks kuluna kandmata jätnud, kui siirdehind oleks vastanud tehingu turuväärtusele. Seega tekib maksukohustus ainult juhul, kui maksukohustuslane on seotud isikuga tehtud tehingu tulemusena jäänud „vaesemaks“, kui ta turuhinnaga tehtud tehingu puhul oleks jäänud (Lentsius *et al.* 2011).

Siirdehindade kontroll toimub eelkõige TSD (Tulu- ja sotsiaalmaksu, kohustusliku kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmakse deklaratsiooni) ja majandusaasta aruande vahendusel. Selleks on TSD põhivõrmile lisatud siirdehindu puudutav kontrollküsimustik ning lisa 6. Majandusaasta aruandes on äriühing kohustatud avaldama oma tehingud seotud isikutega. Niisiis on maksuhalduril siirdehindadega kauplemisest ülevaade olemas. (Saag 2007: 146-150) Probleemaatilisem on aga tehtud tehingute võrdlemine tehingute turuhindadega. Vastavalt tulumaksuseaduse § 50 lõikele 6 ja rahandusministri määruse nr 53 lõikele § 11 lõikele 1 kasutatakse siirdehinna turuväärtuse määramiseks ühte või mitut järgnevatest meetoditest:

- Võrreldava hinna meetod - siirdehinna turuväärtus määratakse võrreldava tehingu hinna alusel.
- Edasimüügi hinna meetod – siirdehinna turuväärtus määratakse edasimüügi tehingu hinna ning võrreldavate tehingute hinnalisandi alusel.

- Kulupõhine meetod – siirdehinna turuväärtus määratakse tehingu kulude ning võrreldavate tehingute kasumimäära alusel.
- Jagatud kasumi meetod – siirdehinna turuväärtus määratakse tehingupoole panuse hinnangu alusel.
- Tehingupõhise tootluse meetod – siirdehinna turuväärtus määratakse võrreldavate tehingute tootluse määra alusel.

Siirdehinna turuväärtuse leidmise keerukus seisneb suuremas osas adekvaatse võrdlusbaasi leidmises ning on seotud analüüsi teostava isiku subjektiivsete hinnangutega. Turuväärtuse määramise meetodite üheks eesmärgiks on ühtlustada äriühingute ja maksuhalduri arusaama turuhinnast ning vähendada siirdehindadest tekkivaid maksuvaidlusi. Maksuhalduri huvi siirdehindade vastu on suur ning üha kasvav. 2008 – 2010 algatati siirdehindade riski põhjal 32 revisjoni või üksikjuhtumi kontrolli, mille eesmärgiks oli kontrollida siirdehinna vastavust turuhinnale. Nendest 19 algatati 2010. aastal. (Lemendik, 2011, viidatud Lentsius *et al.* 2011 vahendusel). Siirdehindade kontrolli tõhustumine muudab maksude optimeerimise ning eelkõige riikideülese maksude optimeerimise üha keerulisemaks.

1.3. Maksude optimeerimine

Maksud viivad ettevõttest raha välja ning avaldavad seeläbi mõju ettevõtte tulemile. Kasumile orienteeritud ettevõtte eesmärgiks oleks seega makse võimalikult palju vähendada. Äärmuslik maksude vähendamine võib küll tekitada minimaalse maksukulu, kuid võit ettevõtte kogutulemis võib jääda kesiseks maksude planeerimisega seotud tegevuskulude suurenemise tõttu. Strateegiline maksude planeerimine eeldab lisakulutusi nii vastavate tegevuskavade väljatöötamisel kui ka nende elluviimisel. Lisaks otsestele kulutustele on maksude planeerimine seotud veel teatud riskidega. Nii võivad planeerimise käigus teostatud muudatused tuua pikaajaliselt kaasa ebaefektiivsust, valitud arvestamissüsteem ei pruugi ühtida maksuhalduri tõlgendusega õiguspärasest arvestusest ning maksuregulatsioonid võivad aja jooksul muutuda. (Karayan *et al.* 2002: xvi-xvii) Seetõttu ei ole iga makse vähendav tegevus ettevõtte jaoks kasumlik ning maksude planeerimise eesmärk on maksujärgse tulu pikaajaline

maksimeerimine, mitte maksude vähendamine (Sander *et al.* 2010: 429). Tulenevalt spetsiifilisest eesmärgist nimetatakse strateegilist maksude planeerimist sageli maksude optimeerimiseks.

Maksude optimeerimisest tuleb eristada maksusoodustuste kasutamist. Maksusoodustused on üheks maksupoliitika meetmeks, millega saavutatakse maksustamise majanduslikke ja sotsiaalseid eesmärke. Sotsiaalsete maksusoodustuste näol on sisuliselt tegu tulude ümberjaotamisega, kus rikkust jagatakse rikkamatelt vaesematele. Majanduslikke eesmärke täitvad maksusoodustused on aga suunatud kindla majandusvaldkonna arendamisele, välisinvestseeringute suurendamisele või muu majandusprotsessi stimuleerimisele. Maksusoodustused on aktuaalsed eelkõige sotsiaalsfääris (Pearson *et al.* 2008: 1-2), kus riigid püüavad maksupoliitika abil vähendada lõhet rikkama ja vaesema elanikkonna vahel. Maksusoodustusi tuntakse ka maksuvabastuste, maksukergenduste, maksulõigete ja teiste terminite all ning neid kasutatakse erinevalt (Buldas *et al.* 2009: 2). Buldas, Sander ja Kantšukov liigitavad maksusoodused kolmeks (Buldas *et al.* 2009: 2):

- Maksuvabastused – maksuobjekti vabastamisega seotud maksusoodustused. Maksuvabastusega on tegu, kui teatud maksuobjekt, mis üldjuhul kuulub maksustamisele, on vastava eriregulatsiooni alusel maksust täielikult vabastatud. Maksuvabastusteks võib lugeda näiteks tulumaksuvabastuse stipendiumidele ja loteriivõitudele.
- Maksuvähendused – maksuobjekti vähendamisega seotud maksusoodustused. Maksuvähendusega on tegu, kui maksuobjektist on lubatud teha teatud mahaarvamisi. Maksuvähenduseks võib lugeda näiteks eluasemelaenu intressid, mis on lubatud tulumaksust maha arvestada.
- Maksukergendused – maksumäära vähendamisega ja maksu maksmise korraldusega seotud maksusoodustused. Maksukergendusega on näiteks tegu, kui maksumäära on teatud maksukohustuslaste või maksuobjektide puhul vähendatud, teatud maksukohustused on maksukohustusest vabastatud, maksu tasumise aega on lubatud ajas edasi lükata või maksu tasumist on lubatud teatud perioodi peale ära jaotada. Maksukergenduseks on näiteks alandatud käibemaks majutusteenuste, raamatute ja teatud ravimite puhul.

Maksude optimeerimisest tuleb eristada ka maksudest kõrvalehoidmist. Maksudest kõrvalehoidmine kujutab endast õigusvastast, maksude optimeerimine aga õiguspärast tegevust. Maksude optimeerimisel kasutab ettevõtte ära talle seadusega antud võimalusi maksukulude vähendamiseks. Neid võimalusi kasutamata jättes maksavad mitmed ettevõtted rohkem makse, kui nad tegelikult kohustatud on (Arula *et al.* 2003: 5, viidatud Buldas 2010: 11 vahendusel). Piiri maksude optimeerimise ja maksudest kõrvalehoidmise vahel iseloomustab maksurisk.

Maksurisk viitab majandustegevusega kaasnevale riskile, et maksumaksja on maksud valesti arvestanud ja/või valesti deklareerinud (Liigand 2005: 10, viidatud Buldas 2010: 13 vahendusel). Maksurisk tuleneb eelkõige puudulikust finantsraamatupidamisest, juhtimisvigadest, ettevõtte töötaja või kolmanda osapoole tegevusest. Maksuriski haldamine eeldab riski tuvastamist, riski hindamist, äriühingu riskitaluvuse kindlaksmääramist, olulisemate riskide maandamist, uute potentsiaalsete ohtude ennetamist ning resultaadi kontrollimist. (Kägi *et al.* 2009: 146 – 147, viidatud Buldas 2010: 13 vahendusel)

Maksuriskide vähendamiseks võib kasutada ka maksunõustaja abi või küsida nõu maksuhaldurilt. Alates 2008nda aasta 1. jaanuarist on maksukorralduse seadusega kehtestatud siduvate eelotsuste süsteem. (Kägi *et al.* 2009: 153– 154, viidatud Buldas 2010: 14 vahendusel) Siduva eelotsusega annab Maksu- ja Tolliamet maksukohustuslase taotlusel siduva hinnangu tulevikus sooritatava toimingu või toimingute kogumi maksustamise kohta (Maksukorralduse seadus § 91¹, RT I 2007, 23, 121). Siduva eelotsuse taotluse läbivaatamise riigilõiv on juriidilise isiku puhul 766,93 eurot ja füüsilise isiku puhul 191,73 eurot (Riigilõivuseadus § 243 lg 1 ja 2, RT I 2011, 21, 23). Maksude optimeerimise seisukohalt on maksuriski haldamisel oluline hinnata kas maksuriski ennetamiseks tehtavad tehtavad kulutused on õigustatud. Kui riski ennetamiseks tehtavad kulutused osutuvad suuremaks kui võimalik maksurisk, siis on otstarbekam maksuriskiga leppida (Kägi *et al.* 2009: 150, viidatud Buldas 2010: 13 vahendusel). Maksude optimeerimine kui maksuregulatsiooni analüüsi hõlmav tegevus on iseenesest juba maksuriski vähendav tegevus.

Üheks suurimaks maksuriski suurendavaks asjaoluks on maksuregulatsiooni keerukus. Kuna maksude eesmärgiks on lisaks riigile vajalikele vahendite kogumisele ka

maksu maksja mõjutamine, siis on maksuõiguses sageli rohkem erandeid kui reegleid. Keerukas maksuregulatsioon on aga ettevõtlust takistavaks teguriks. Seetõttu on maksualase õigusloome eesmärgiks ka võimalikult selge ja üheselt tõlgendatava maksupoliitika kujundamine. Viimane oli ühtlasi üheks kehtiva tulumaksuseaduse vastuvõtmise eesmärgiks (Seletuskiri..., 1999). Maksuregulatsioonist kinnipidamise tagamine toimib maksuadministratsiooni kontrolliva ja karistava tegevuse kaudu.

Eestis on maksuadministratsiooniga tegelevaks institutsiooniks Eesti Maksu- ja Tolliamet (MKS § 5). Ameti kontrolliv tegevus toimub eelkõige juriidilise isiku majandusaasta aruannete, igakuiste deklaratsioonide ning omal initsiatiivil läbi viidud menetlusprotsesside kaudu. Maksuhalduri menetlusprotsessid jagunevad MKS § 59 lg 2 alusel üksikjuhtumi kontrolliks ja üldkontrolliks ehk revisjoniks. Maksuregulatsiooni eiramine toob kaasa õigusrikkumisele vastava karistuse. Füüsilisele isikule on maksuhaldurile andmete esitamata jätmise või valeandmete esitamise või kinnipidamiskohustuse rikkumise eest ette nähtud rahatrahv kuni 300 trahviühikut ehk 1 200 eurot ning juriidilisele isikule rahatrahv kuni 13 000 eurot. (MKS § 153¹ lg 1 ja 2). Kui nimetatud teo tulemusel jäi maksudena laekumata või alusetult tagastati, tasaarvestati või hüvitati 320 000 eurot või enam, siis on tegemist juba kuriteoga ning tegu on karistusseaduse (KarS) alusel karistatav kuni viieaastase vangistusega; juriidilise isiku puhul rahalise karistusega kuni 16 000 000 eurot (KarS § 389¹ lg 2 ja 3 ning § 44 lg 8). Maksuõigusrikkumistel on veel mitmeid koosseise nagu maksukelmus, maksuhalduri tegevuse takistamine, salakaubavedu, jne. Maksude optimeerimisel on aga oht eksida just maksude maksmisest kõrvalehoidumise keelu vastu (MKS § 153¹).

Võimalus maksude optimeerimiseks tuleneb eelkõige maksuregulatsiooni erisustest erinevate majandustegevuste, maksuobjektide ja maksukohustuslaste vahel. Erisused erinevate maksujurisdiiktsioonide ja neis kehtiva regulatsiooni vahel suurendavad maksude optimeerimisvõimalusi veelgi (Sander *et al.* 2010: 429). Üldjuhul mõistetakse maksude optimeerimise all tulude kajastamisega seotud maksude planeerimist, mille eesmärgiks on maksukohustuslase maksustamine soodsama maksuregulatsiooni järgi. Ka käesolev töö käsitleb pikemalt tulumaksu optimeerimisele suunatud maksude optimeerimisskeeme. Veel on aga võimalik eristada kulude planeerimisega seotud

optimeerimisskeeme ning strateegiliste otsustega seotud optimeerimisskeeme, mis ei ole otseselt suunatud tulude soodsamale maksustamisele.

Kulude planeerimise raames püütakse äriühingu kulusid kujundada selliselt, et kulude suurendamisest tulenenud tulu vähenemine tooks kaasa sellise tulumaksu vähenemise, mis oleks suurem kui selle vähendamiseks suurendatud kulud. Nii võib äriühing eelistada omakapitalile laenukapitali, kuna tekkinud intressikulu vähendab ettevõtte tulu ja seeläbi ka tulumaksu, tekitades äriühingule nn maksukilbi (Ehrhardt *et al.* 2011: 611-614). Kui maksuregulatsioon ei luba kahjumi kandmist järgmistele perioodidele, võib äriühing kavandada põhivara soetamist erinevatel perioodidel selliselt, et soetuskulu kataks igal perioodil tekkinud tulu ning vähendaks tasumisele kuuluvat tulumaksu. Kulude suuremana kajastamise eesmärgil võib äriühing määrata põhivarale lühema amortisatsiooniperioodi, et jooksvad kulud põhivara kasutamisest kataksid tekkinud tulu ja vähendaksid tulumaksu. Samuti võib äriühing lubatud varude arvestusmeetodite vahel valides kajastada varude soetusmaksumust teatud perioodil suuremana, vähendades seeläbi selle perioodi tulusid ja tulumaksu. Kulude suurendamisega seotud planeerimisvõtteid ei saa Eestis rakendada, kuna tasumisele kuuluv tulumaks ei sõltu kantud kuludest ning varasemat kahjumit ei ole lubatud tulumaksust maha arvestada. Seetõttu ei ole neid ka käesolevas töös pikemalt käsitletud.

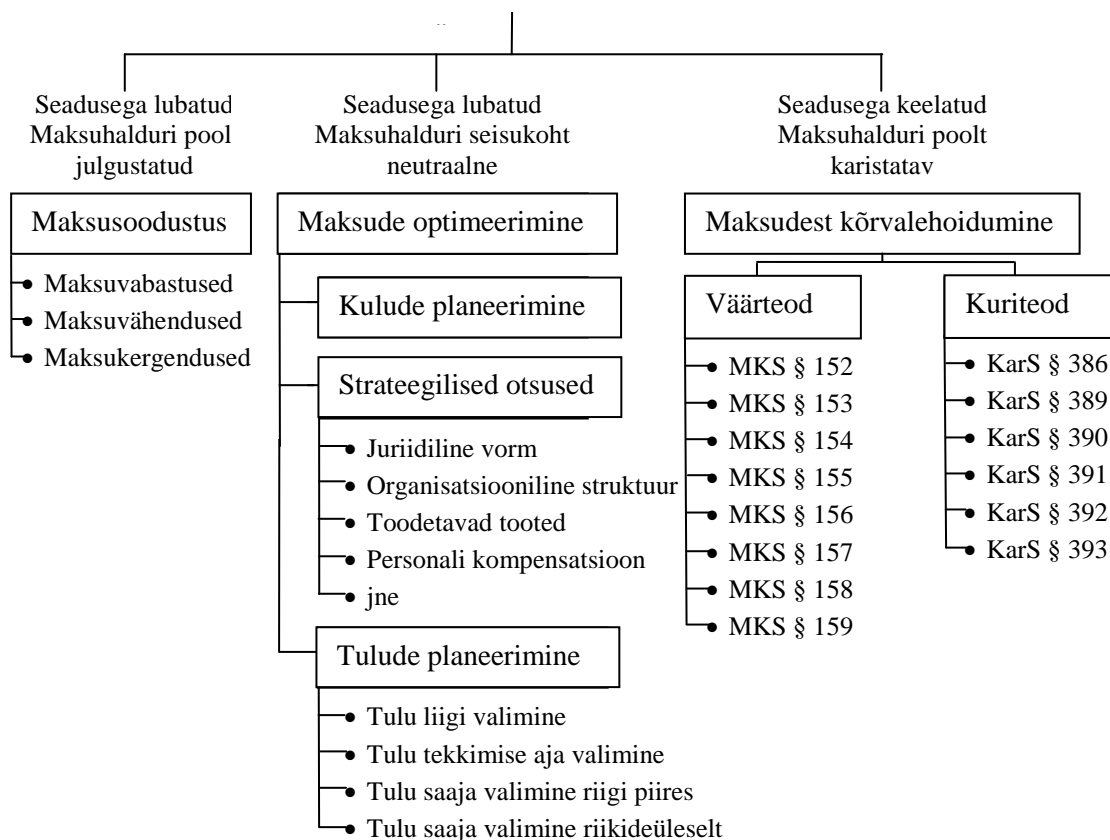
Strateegiliste otsuste tegemisega seotud maksude planeerimise eesmärk on selliste muudatuste tegemine, millega väheneks maksukulu ja suureneks maksudejärgne kasum. Mõned aspektid neist skeemidest on ühtlasi käsitletavad nii tuludega seotud maksude planeerimismeetodite kui kuludega seotud maksude planeerimismeetoditena, kuid ei ole otseselt liigitatavad kummagi alla. Levinud maksudest mõjutatud otsused on seotud:

- Juriidilise vormi valikuga – Tulenevalt majandustegevuse iseloomust on ettevõtjal vahel võimalus tegeleda ka füüsilisest isikust ettevõtjana (FIEna). FIE ettevõtlustulu on kuni töötasu alammäära 15 kordse summani (4 350 eurot) maksustatud ka sotsiaalmaksuga (Sotsiaalmaksuseadus § 2 lg 1 pt 5). Kui äriühinguna tegeledes jääks ettevõtja isiklik töötasu sellest summast väiksemaks, siis tasub ettevõtjal tegeleda äriühinguna.

- Organisatsioonilise struktuuri valikuga – Äriühingutel on oma struktuuri võimalik läbi ühinemiste, jagunemiste ja ülevõtmiste muuta. Kui maksuregulatsioon näeb teatud suurusega ettevõtetele (üldjuhul väiksematele ettevõtetele) ette soodsama maksuregulatsiooni, siis ei pruugi ühinemine mõne teise ühingu kasulik olla. Samas võib kasulikuks osutada ühinemine mõne välisriigi ettevõttega, kes tegutseb soodsama maksuregulatsiooni tingimustes, ning kellele saab suunata mingi osa ettevõtte tegevustest, mida on välisriigis võimalik teostada väiksemate maksukuludega.
- Toodevate toodete olemusega – Mõned tooted, eelkõige alkohol ja tubakas, on mitmes riigis maksustatud küllaltki kõrgete aktsiisimaksudega. Seega tasub äriühingul kaaluda, kui palju aktsiisiga maksustatud toorainet ta oma tootes kasutab. Näiteks võib kangema õlle müügist saadav lisatulu osutada väiksemaks kui aktsiisimaksust tulenev lisakulu.
- Töötajate kompensatsiooni vahenditega – Töötajate tööpanuse kompenseerimisel tasub äriühingul kaaluda kas rakendada ainult töötasu või kasutada ka alternatiivseid kompensatsioonimeetmeid nagu aktsiaoptsioonid, stipendiumid või muud tööpanusele ja töö olemusele vastavad tasustamismeetmed, mis on soodsamalt maksustatud. Aktsiaoptsioone kasutatakse sageli *start-up* ettevõtetes, kus püütakse personalikulude pealt kokku hoida ning, kus aktsia väärtuse võimalik kasv on suur. Stipendiumeid kasutatakse sageli sportlaste tasustamisel.

Tulude planeerimisega seotud maksude optimeerimise võimaluste seas võib üldjoontes eristada kolme alaliiki (Scholes *et al.* 2005, viidatud Sander *et al.* 2010: 430 vahendusel): tekkiva tulu liigi valimine, tulu tekkimise aja valimine ja tulu tekkimise koha valimine, kusjuures tulu tekkimise koha raames saab eristada veel siseriiklikke tehinguid ja rahvusvahelisi tehinguid. Maksude vähendamise ja eelkõige maksude optimeerimise viise kujutab ülevaatlilikult joonis 1.

MAKSUDE VÄHENDAMINE

Joonis 1. Maksude Vähendamine (autori koostatud).

Kuna käesolev töö keskendub just rahvusvahelistele maksude optimeerimisskeemidele, siis käsitletakse antud töös maksude optimeerimise võimalusi nelja erineva kategooria raames, kus eristatakse tulu tekkimise koha valikut riigi piires ja riikideülelset. Kuna käesolev töö keskendub just tulude planeerimisega seotud maksude optimeerimise võimalustele, siis on tulude planeerimisele pühendatud töös eraldi peatükk.

1.4. Tulude planeerimine

Tulu liigi valimisega seonduv maksude optimeerimine seisneb maksukohustuslase tulu kajastadmises sellist liiki tuluna, mida maksustatakse kõige madalamalt. Kui näiteks tulu vara võõrandamisest on maksustatud soodsamalt kui dividendid, siis on aktsionäridel kasulik dividendide väljamaksmisest loobuda ja realiseerida oma

investeering aktsiate müümisega. (Scholes *et al.* 2004: 91, viidatud Buldas 2010: 39 vahendusel). Maailmapraktikas on levinud maksupoliitika, mille raames maksustatakse tulu aktsiate või kinnisvara müügist madalamalt kui palka, intresse või dividende. Seetõttu on vastavate sissetulekute konverteerimine kapitalituluks maailmas levinud maksude planeerimise võtteks. (Scholes *et al.* 2004: 21-22, viidatud Buldas 2010: 39 vahendusel)

Eestis eristatakse tulude liigitamisel aktiivset ja passiivset tulu. Aktiivse tulu liigid on palgatulu (TuMS § 13) ja ettevõtlustulu (TuMS § 14), mis on lisaks tulumaksule maksustatud ka sotsiaalmaksuga. Passiivse tulu ehk kapitalitulu liigid on kasu vara võõrandamisest ja sellega võrdsustatud väljamaksed (TuMS § 15); renditulu ja litsentsitasu (TuMS § 16); intressid (TuMS § 17); tulu finantsvaralt (TuMS § 17¹); dividendid (TuMS § 18); pensionid, stipendiumid, toetused, preemiad, hasartmänguvõidud, hüvitised ja elatis (TuMS § 19); kindlustushüvised (TuMS § 20). (Lehis 2004: 233) Passiivne tulu ei ole maksustatud sotsiaalmaksuga ning on seetõttu ettevõttele soodsamaks väljamakse vormiks kui aktiivne tulu. Eestis on eelkõige levinud töötasu asendamine dividendidega (Sander *et al.* 2010: 431).

Tulenevalt Eestis kehtivast omapärasest äriühingu tulu maksustamise süsteemist on dividendidel töötasu ees mitu eelist. Esiteks ei ole dividendid maksustatud sotsiaalmaksu (33% brutopalgast) ega tööandja töötuskindlustusmaksuga (1,4% brutopalgast). Teiseks maksustatakse dividendid nende väljamakse hetkel, kusjuures väljamaksete aluseks olev puhaskasum maksustamisele ei kuulu. Seega saab ettevõtja maksude maksmist ajas edasi lükata. Töötasu asendamine dividendidega on aktuaalne eelkõige väikeettevõtete puhul ehitus- ja põllumajandussektoris (Kriz *et al.* 2008, vahendatud Sander *et al.* 2010: 436 vahendusel), kus omanikud teevad ettevõttes ka ise tööd, kuid on tasustatud väiksema töötasuga kui nende reaalne panus tööturul väärt oleks. Eesti Maksu- ja Tolliamet hindab, et töötasu asendamine dividendidega toob riigile iga aasta umbes 15 mln euro suuruse sotsiaalmaksu kaotuse (15,67 mln aastal 2008; 12,22 mln aastal 2007) (Buldas 2010: 61). Töötasu on maksude optimeerimise seisukohast võimalik asendada veel muude passiivse tulu liikidega, eelkõige stipendiumi, litsentsitasu või renditasuga.

Tulu tekkimise aja valimisega seotud maksude optimeerimine seisneb maksude maksmise aja valimises. Tulenevalt raha ajaväärtuse kontseptsioonist on üldjuhul otstarbekas maksude maksmise aeg edasi lükata. Kasvavate maksumäärade tingimustes on aga otstarbekam maksud varem tasuda. Raha ajaväärtuse kontseptsiooni alusel on igasugune rahasumma väärt käesoleval ajahetkel rohkem kui hilisemal ajahetkel. Idee põhineb eeldusel, et vaba raha on alati võimalik tulusalt rakendada. Sellist eeldust toetab praktikas tõsiasi, et rahalt on sisuliselt riskivabalt ja alati võimalik teenida pangas hoiuseintresse. Seetõttu on omanikul kasulik hoida raha enda käsutuses nii kaua kui võimalik.

Maksude maksmise seisukohalt tähendab see, et maksude tasumise hetke on konstantsete või langevate maksumäärade tingimustes kasulik edasi lükata seni, kuni maksudelt ei tule veel tasuda intresse. Kui maksumäärad tõusevad ja tõus on suurem kui rahalt teenitav tulumäär, siis on kasulik maksud enne maksumäära tõusmist ära tasuda. (Scholes *et al.* 2004: 23, viidatud Buldas 2010: 26 vahendusel) Kuna Eestis tasuvad äriühingud tulumaksu ainult välja makstud dividendidelt ja tasumise kohustus tekib väljamaksmise hetkel, siis on äriühingul võimalik tulumaksu tasumist sisuliselt piiramatult edasi lükata. Kuna tulumaksuseaduses määratakse ka ette nähtud tulumaks järgnevateks aastateks, siis on äriühingul võimalik kasumi jaotamise otsust tehes võtta arvesse ka tulumaksu muutumist. Kehtiva tulumaksuseaduse alusel on tulumaks alates aastast 2015 20% (TuMS § 4 lg 2). Keskmiselt jaotavad Eesti äriühingud umbes 25% oma kasumist, mis teeb tegelikult äriühingu tulumaksumääraks veidi üle 5% (Klauser 2009).

Tulenevalt Eestis kehtivast väärtpaberite võõrandamiselt saadud kasu maksustamise eriregulatsioonist võib äriühing (või füüsiline isik) kaaluda väärtpaberite võõrandamise hetke nihutamist aastavahetuse järgsesse aega. Sellisel juhul tekib tulumaksukohustus alles järgmise kalendriaasta 1. oktoobril ning vara võõrandanud isik saab maksustamisele kuuluvat summat seni käsutada. (Sander 2009: 16, viidatud Buldas 2010: 27 vahendusel)

Maksude tasumise aega on võimalik muuta ka müügi ajastamisega. Suurem osa maksusüsteeme maailmas kasutab realiseerimisprintsipi, mille alusel maksustatakse tulu alles siis, kui selle aluseks olnud vahetustehing on aset leidnud. Nii ei maksustata

varade hinnatõusu sageli enne, kui vastav müügitehing on tehtud ning vastav maksukohustus võib saabuda ka alles siis, kui müügitehingust saadud raha on laekunud. Seega on ettevõttel võimalik makse optimeerida, suunates müügitehinguid ühest ajaperiодist teise ning sõlmides müügilepinguid, mille alusel lepingutasu maksmise aeg on hilisem. (Scholes *et al.* 2004: 24, viidatud Buldas 2010: 26 vahendusel). Müügi ajastamine on oluline ka näiteks põhivara müügil. Kui maksuregulatsioon ei näe ette kahjumi kandmist järgmistesse perioodidesse, siis võib ettevõttel olla kasulikum müüa põhivara kahjumliku tegevusaasta jooksul ka vara väärtuse kasvu tingimustes, sest müügist saadud tulu ei kuulu kahjumit katvas osas maksustamisele.

Tulu saaja valimisega seotud maksude optimeerimine seisneb rangemalt maksustatud maksukohustuslase ümberkujundamises üheks või mitmeks soodsamalt maksustatud maksukohustuslaseks või tulude suunamises rangemalt maksustatud maksukohustuslaselt soodsamalt maksustatud maksukohustuslasele. Maksukohustuslase ümberkujundamine võib seisneda nii maksukohustuslase struktuuri kui tegevusvaldkonna muutmises.

Maksukohustuslase struktuuri muutmine tähendab antud kontekstis ühinemiste, jagunemiste või ülevõtmiste teel toimunud struktuuri muutust, mis toob kaasa soodsama maksustamise. Struktuuri muutmine on otstarbekas eelkõige juhul, kui riigis kehtib progressiivne tulumaks. Nii võivad kõrgelt maksustatud suurettevõtted end maksulistel kaalutlustel ümber struktureerida paljudeks madalamalt maksustatud väikesteks ettevõteteks. (Scholes *et al.* 2004: 105, 24, viidatud Buldas 2010: 34 vahendusel) Tegevusvaldkonna muutmine maksude optimeerimise eesmärgil on otstarbekas, kui riigis kehtib teatud valdkonnas tegutsevatele äriühingutele soodsam maksuregulatsioon ning sellesse valdkonda sisenemine ei tooks kaasa olulisi muutusi ettevõtte praeguses tegevuses.

Tulude suunamine tähendab antud kontekstis, et tulu saajaks on isik, kes tulu loomises ise otsese tegevusega ei osalenud. Tulude suunamine on osapoolte jaoks kasulik siis, kui sellega on saavutatav maksuvõit ning tulumaksujärgse kasu jaotus on skeemiosaliste vahel õiglane või õiglaselt ümber jaotatav. Selleks, et tegemist oleks tulude suunamisega, peab suunatav tulu olema tulu saaja jaoks passiivne. Vastasel juhul tähendaks saadud tulu tulu saaja jaoks tavapärasest majandustegevusest teenitud tulu,

mille tulu saaja on ise oma tegevusega teeninud, ning tegemist ei oleks enam tulude suunamisega. Maksude optimeerimise eesmärgil tehtava tulude suunamise meetoditeks on eelkõige dividendide väljamaksed, litsentsitasud, laenuintressid ja renditasud. Selliste väljamaksete abil võib kõrgemalt maksustatud ettevõtte suunata oma tulud madalamalt maksustatud ettevõttele ning juhul, kui mõlema ettevõtte omanikering on sama, pääsevad omanikud kokkuvõttes madalamate tulumaksukuludega.

Tulu saaja riikideülese valimisega seotud maksude optimeerimine seisneb tulude suunamises rangema maksujurisdiktsiooni alla kuuluvalt maksukohustuslaselt soodsamalt maksujurisdiktsiooni alla kuuluvale maksukohustuslasele. Kuna riikideülene tulude suunamine kuulub rahvusvahelise õiguse valdkonda ning sellega kaasneb oluliselt erinev õiguslik regulatsioon, siis on mõistlik riikide siseseid ja riikide üleseid tulude optimeerimisvõimalusi üksteisest eristada. Riikideülene maksude optimeerimine toimub eelkõige tulude suunamisega kontsernisestest tehingute kaudu. Nagu tulude suunamise temaatika juures pikemalt seletatud, realiseeritakse selliseid tehinguid dividendide väljamaksete, litsentsitasude, laenuintresside ja renditasudega.

Sageli peetakse tulude suunamise ja seega ka maksude optimeerimise võimaluseks ka kontsernisestest teenuste pakkumist ning eelkõige konsultatsioone. Selline määratlus ei ühti aga tulude suunamise ja maksude optimeerimise olemusega. Kui üks ettevõtte pakub kontserni siseselt teisele ettevõttele teenust, siis on tegemist tema poolt teostatava iseseisva majandustegevusega ning mitte tulude suunamisega. Kuna teenuse osutamine ise ei ole kuidagi ajendatud maksulistest kaalutlustest, siis ei saa olla tegemist ka maksude optimeerimisega. Maksudest võib olla ajendatud näiteks teenust pakkuva ettevõtte asukoha valik, kuid mitte teenuse pakkumine ise. Maksude optimeerimiseks peetakse sageli ka olukorda, kus kontserni aruandlus kajastab kontserniseseid teenuseid ning vastavaid tulusid ja kulusid, kuid teenust ei ole reaalselt osutatud või osutatud teenuse turuväärtus on tunduvalt madalam kajastatust. Sellisel juhul ei lähtu tehingu kajastamine tehingu majanduslikust sisust ega tehingu hind tehingu turuväärtusest ning tegemist on maksudest kõrvalehoidmisega ja mitte maksude optimeerimisega.

Tulu saaja valimine riikide üleselt võib seisneda tulude suunamises ühest riigist teise, kuid võib hõlmata ka mitmeid isikuid mitmetest riikidest. Luc de Broe (2008: 5)

nimetab mitmeid isikuid koondavaid struktuure *conduit-structure*’iteks ehk vaheriiki hõlmavateks tulude suunamise struktuurideks. Vaheriiki hõlmavad struktuurid kujutavad endast tulude suunamise skeemi, kus tulud suunatakse tuluallikariigist tulu saaja residentsusriiki läbi kolmanda riigi – vaheriigi. Vaheriiki hõlmavad struktuurid õigustavad end eelkõige *treaty-shopping* raames ehk rahvusvahelist lepingut ära kasutavates tulude suunamise struktuurides. *Treaty shopping* kasutab ära tuluallika riigi ja vaheriigi ning residentsusriigi ja vaheriigi vahelisi maksulepinguid, mis võimaldavad tulude lõplikku suunamist residentsusriiki väiksemate maksukuludega kui tulusid otse tuluallikariigist residentsusriiki suunates. Vaheriigi kaasamine tulude suunamisel võib võimaldada selliste maksuvabastuste, -vähenduste ja –kergenduste kasutamist, mida tulude otsesel suunamisel kasutada ei saaks. (De Broe 2008: 5)

Vaheriiki hõlmavad struktuurid on eriti aktuaalsed Euroopa Liidus, kus liiduülene maksupoliitika loob liiduväliste riikide isikutele võimaluse kasutada ära nii üleliidulisi topeltmaksustamise vältimise regulatsioone kui üksikute riikide maksustamisest tulenevaid eeliseid. De Broe nimetab sellist strateegiat *directive shopping*uks. *Directive shopping* põhineb peamiselt 1990ndast aastast pärineval Ema- ja tütarühingu direktiivil (90/435/EMÜ), mis kohustab riike rakendama meetmeid, mis elimineeriks liikmesriigi tütarettevõttelt liikmesriigi emaettevõttele makstud dividendide topeltmaksustamise. (De Broe 2008: 20) Soodne ja ühene topeltmaksustamise kaotamise regulatsioon terves Euroopa Liidus loob maksuplaneerijatele võimaluse valida endale sobivaim vaheriik 27 Euroopa riigi seast. Sageli valitakse selleks riigiks Holland, mis pakub ettevõtetele hulgaliselt võimalusi maksude planeerimiseks, vähendades makse välisriigi tütarühingute intressidelt, litsentsitasudelt, dividendidelt ja kapitalituludelt. Riik teenib tulu oma 25%-liselt ettevõtte tulumaksult ning maksukonsultatsiooni sektori jõudsast kasvust. (van Dijk *et al.* 2006: 1)

2. EFEKTIIVNE TULUMAKSUMÄÄR

2.1. Uurimismeetod ja andmed

Riikideüleisel maksude optimeerimisel koosneb kogu tulumaksukulu kõikidest tulumaksuna makstud maksudest kõikides optimeerimisskeemiga hõlmatud riikides. Kaheliikmelise optimeerimisskeemi puhul koosneb tulumaksukulu lähteriigis ja residentsusriigis makstud tulumaksust. Vaheriike hõlmavate struktuuride puhul lisandub tulumaksukulule vaheriikides tasutud tulumaks. Optimeerimisskeemi tulemusel moodustub kogu tulumaksukulule vastav efektiivne tulumaksumäär, mis kujutab endast reaalselt tasutud tulumaksu suhet maksu aluseks olnud maksueelsesesse kasumisse. Käesolev töö võtab vaatluse alla efektiivse tulumaksumäära, mis kujuneb kontsernisisesel tulude suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriikidesse ning Euroopa Liidu liikmesriikidest Eestisse. Töö lähtub viiest eeldusest:

1. Optimeerimisskeemiga hõlmatud äriühingud kuuluvad ema- ja tütarühingu direktiivi (90/435/EMÜ) regulatsiooni alla. See tähendab, et emaühing omab tütarühingus vähemalt 10%-list osalust ning säilitab seda katkematult vähemalt kaks aastat.
2. Optimeerimisskeemiga hõlmatud äriühingud kvalifitseeruvad intressimaksete ja litsentsitasude direktiivi (2003/49/EÜ) regulatsiooni alla. See tähendab, et emaühing omab tütarühingus vähemalt 25%-list otseosalust ning säilitab seda katkematult vähemalt kaks aastat.
3. Optimeerimisskeemiga hõlmatud äriühingud kvalifitseeruvad igal üksikul juhul residentsusriigis dividenditulule kohaldatavale vabastusmeetodile või krediitimeetodile (juhul, kui riik ei rakenda vabastusmeetodit). Vabastusmeetodi

rakendamise tingimused varieeruvad liikmesriigiti ning on välja toodud töö lisas 2.

4. Optimeerimisskeemiga hõlmatud äriühingule rakendub kõrgeim võimalik siseriiklik ettevõtte tulumaksu määr. See tähendab, et äriühing täidab kõik tingimused, mis võiksid äriühingule kohaldatavat ettevõtte tulumaksu määra tõsta (nt ületab ette nähtud käibe või maksueelse kasumi piiri astmelise tulumaksu korral, asub kõrgeima tulumaksumääraga piirkonnas regionaalsete erisustega tulumaksu korral, jne). Tulumaksumäära tõstvad asjaolud on välja toodud töö lisas 1.
5. Optimeerimisskeemiga hõlmatud lähteriigi äriühing tegeleb aktiivse majandustegevusega. See tähendab, et äriühing tegeleb reaalse tootmistegevuse, teenuse pakkumise või muu sellise tegevusega, mis ei seisne ainult investeringutelt tulu teenimises.

Nimetatud eeldused on seatud lähtuvalt Euroopa Liidu sisest tulude suunamist mõjutavatest olulistest asjaoludest ning tulude suunamisega enim tegelevate ettevõtete iseloomust. Tulude suunamiseks on enim võimalusi kontserniettevõtetele. Seetõttu on kohane eeldada, et neil on sel alal ka rohkem praktikat. Niisiis on eeldused kohaldatud just kontserniettevõtetele.

Üldjuhul on kontserniettevõtetes emahüingu osalus tütarühingus suurem kui 25% ning kestab katkematult kauem kui kaks aastat. Seega on kontserniettevõtete puhul üldjuhul täidetud eeldused 1 ja 2. Üldjuhul ei ole liikmesriikides dividenditulule kohaldatava vabastusmeetodi rakendamise tingimused (lisa 2) rangemad, kui ema- ja tütarühingu direktiivis (eeldus 1) ja intressimaksete ja litsentsitasude direktiivis (eeldus 2) ette nähtud miinimumtingimused. Seega on kontserniettevõtete puhul üldjuhul täidetud eeldus 3. Tulenevalt kontserniettevõtete kõrgest käibest, suurest kasumist ja muudest omadustest kohaldub kontserniettevõtetele enamasti kõrgeim võimalik ettevõtte tulumaksu määr. Seega on kontserniettevõtete puhul üldjuhul täidetud eeldus 4. Üldjuhul on koosneb kontserni struktuur ühest või mõnest üksikust enamjaolt passivset tulu teenivast äriühingust ning mitmest aktiivset tulu teenivast äriühingust, kus aktiivset tulu teenivad äriühingud on passiivset tulu teenivate äriühingute tütarühinguks ja tulude suunamisel lähteriigiks. Seega on kontserniettevõtete puhul üldjuhul täidetud eeldus 5.

Tulude suunamisel, kus residentsusriigiks on Küpros, on välisriigi äriühingule seatud veel kaks lisaeldust. Tulude suunamisel, kus residentsusriigiks või lähteriigiks on Kreeka, on Kreeka äriühingule seatud üks lisaeldus. Nimetatud lisaeldused on kirjas kirjas lisas 1 vastavaid riike puudutavatel ridadel lahtris „nominaalset tulumaksumäära tõstvad asjaolud“.

Käesolevas töös käsitletavas kaheliikmelises maksude optimeerimisskeemis võib tulude suunamisel tekkida kokku kolm erinevat tulumaksukohustust:

- 1) lähteriigis kasumi tekkimisel tasumisele kuuluv ettevõtte tulumaks,
- 2) lähteriigis väljamakse tegemisel kinnipeetav tulumaks,
- 3) residentsusriigis kasumi tekkimisel tasumisele kuuluv tulumaks.

Töö jätab vaatluse alt välja dividendide füüsilisele isikule jagamisel ja vastava tulu saamisel tekkiva tulumaksukohustuse. Tulude edasisel suunamisel füüsilistele isikutele muutub optimeerimisskeem juba kolmeliikmeliseks ning väljub kontserni kui juriidiliste isikute grupi piirest. Käesolev töö vaatlleb ainult kontsernisest tulude suunamist kaheliikmelise optimeerimisskeemi puhul.

Nimetatud tulumaksukohustustest teine ja kolmas sõltuvad väljamakse liigist. Nagu alapeatükis 1.3.3. pikemalt seletatud, eeldab tulude suunamine, et suunatav tulu oleks tulu saaja jaoks passiivne, ning riikideülene maksude optimeerimine on seega teostatav eelkõige dividendide, litsentsitasude, intressimaksete ja renditasude väljamaksete abil. Kuna tulude suunamine on võimalik ühe või mitme nimetatud väljamakse abil ning väljamaksetele kohaldub erinev regulatsioon, siis vaadeldakse efektiivse tulumaksumäära kujunemist nimetatud väljamaksete lõikes eraldi. Vaatluse alt on välja jäetud renditasude väljamaksed, kuna nendelt väljamaksetelt lähteriigis kinnipeetava tulumaksu määr ei ole autorile kättesaadav. Vastavad maksumäärad oleksid leitavad üksnes liikmesriikide siseriiklikust maksuregulatsioonist ja nende maksuregulepingutest ning selliste allikate analüüsimine kujuneks keelebarjääri ja materjali rohkuse tõttu käesoleva töö jaoks liialt kulukas.

Töö eristab kolme erinevat tulumaksu määra:

- Nominaalne siseriiklik ettevõtte tulumaksu määr – Väljendab konkreetses riigis maksuregulatsiooni üldsätete alusel äriühingu kasumile kohalduvat tulumaksu, mis ei arvesta maksukohustuslase erisustest ja tulumaksuga sarnastest lisamaksudest tulenevaid ettevõtte tulumaksumäära tõstvaid või langetavaid asjaolusid. Nominaalne siseriiklik ettevõtte tulumaksu määra võib töös olla tähistatud ka lihtsalt kui nominaalne ettevõtte tulumaksu määr või nominaalne tulumaksumäär.
- Efektiivne siseriiklik ettevõtte tulumaksumäär – Väljendab konkreetses riigis äriühingu kasumile realselt kohalduvat tulumaksu, mis arvestab töös seatud eeldustele vastavale äriühingule erisätetest tulenevaid nominaalset ettevõtte tulumaksumäära tõstvaid või langetavaid asjaolusid ning muid tulumaksuga sarnaseid äriühingu kasumile kohaldatavaid makse. Efektiivse ja nominaalse siseriikliku ettevõtte tulumaksumäära vahet kujutab lisa 1.
- Efektiivne tulumaksumäär – Väljendab summaarset tulumaksumäära, mis kujuneb töös seatud eeldustele vastavate äriühingute vahelisel tulude suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriiki või Euroopa Liidu liikmesriigist Eestisse. Efektiivne tulumaksumäär väljendab seega tulude suunamisel tekkivat kogu tulumaksukulu, mis tuleneb ettevõtte tulumaksust, erinevate väljamaksete tegemisel kinnipeetavast tulumaksust ning erinevatest väljamaksetest saadud tulule kohaldatavast tulumaksust. Efektiivseid tulumaksumäärasid kujutavad lisa 3 ja lisa 4.

Analüüsi aluseks võetud maksumäärad ja dividenditulu vabastusmeetodi rakendamise tingimused pärinevad konsultatsioonifirma Deloitte poolt koostatavast maksundusalasest elektroonilisest kogumikust „Highlights series 2012“, kui lisa 1 ja lisa 2 ei ole märgitud teisiti.

2.2. Efektiivse tulumaksumäära kujunemine

Kõige lihtsamaks tulude suunamise vahendiks on dividendid. Seda eelkõige põhjusel, et dividendide väljamaksete aluseks ei ole lepinguline võlasuhe, vaid omandisuhe, ning väljamaksetele ei kohaldu siirdehindade regulatsioon. Mitteresidendist isikule

dividendide väljamaksel kohalduva efektiivse tulumaksumäära määrab üldjuhul lähteriigi ja residentsusriigi maksuregulatsioon ning nendevaheline maksuleping. Teatud piirangud dividendide maksustamisel võib tuletada ema- ja tütarühingu direktiivist (90/435/EMÜ) ning seda direktiivi täiendavast direktiivist 2003/123/EÜ, millest tulenev regulatsioon peab olema nüüdseks sisse viidud kõikide liikmesriikide õiguskorda.

Tulude suunamisel Euroopa Liidu siseselt kohaldub esmalt lähteriigi ettevõtte tulumaks. Ettevõtte tulumaksu määr võib sõltuvalt tingimustest olla erinev. Sellisteks tingimusteks võib olla ettevõtte käive, maksueelne kasum, juriidiline vorm, geograafiline asukoht, vms. Käesolevas töös on lähtutud eeldusest (eeldus 4), et täidetud on tingimused, mille puhul kohaldub kõrgeim võimalik ettevõtte tulumaksu määr. Sellised tingimused on välja toodud töö lisas 1. Tulude suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriiki kohaldub Eestis TuMS § 50 lõike 1 esimese lause alusel ettevõtte tulumaksuna dividendide väljamaksmisel kinnipeetav tulumaks. Nagu alapeatükis 1.4. seletatud, ei ole see ema- ja tütarühingu direktiiviga vastuolus, kuna tegemist on ainsa äriühingu kasumile kohaldatava maksuga ning maksu loetakse seetõttu direktiivi mõistes ettevõtte tulumaksuks. Nii tulebki seda maksu vaadelda alapeatükis 2.1. loetletud tulumaksukohustuste mõistes lähteriigis kasumi tekkimisel tasumisele kuuluva ettevõtte tulumaksuna.

Tulude riikideüleisel suunamisel kohaldub ettevõtte tulumaksu järel üldjuhul dividendide väljamaksmisel kinnipeetav tulumaks. Euroopa Liidus on selline maks tulenevalt ema- ja tütarühingu direktiivi (90/435/EMÜ) artikli 5 lõikest 1 teatud tingimustel keelatud. Käesolev töö lähtub eeldusest (eeldus 1), et need tingimused on täidetud. Eesti õiguskorras väljendub ema- ja tütarühingu direktiivist tulenev keeld asjaolus, et mitteresidendile dividendide väljamaksmisel tulumaksu kinni pidamist reguleerinud TuMS § 29 lõige 8 on alates 2009. aasta 1. jaanuarist kehtetu.

Järgnevalt kohaldub tulude suunamisel residentsusriigi ettevõtte tulumaks. Siinkohal kohustab ema- ja tütarühingu direktiiv saadud dividendid ettevõtte tulumaksust vabastama või nendelt Eestis tasutud tulumaksu maha arvama (ema- ja tütarühingu direktiivi artikkel 4 lg 1). Kõik Euroopa Liidu liikmesriigid peale Slovakkia, Hispaania, Iirimaa ja Rootsi lubavad teatud tingimustel vabastusmeetodi rakendamist (inglise keeles *participation exemption*) ning käesolev töö lähtub eeldusest (eeldus 3), et need tingimused on iga riigi puhul täidetud. Tingimused on välja toodud töö lisa 2. Eestis tulenevad dividenditulule vabastusmeetodi rakendamise tingimused TuMS § 50 lõikest 1¹. Slovakkia ei rakenda dividenditulu maksustamisele vabastusmeetodit, kuid Slovakkiasse tulude suunamisel dividenditulule rakenduv tulumaks kujuneb sarnaselt vabastusmeetodit kasutavate riikidega, kuna dividenditulu ei kuulu Slovakiast üldjuhul üldse makustamisele. Hispaania, Iirimaa ja Rootsi ei rakenda dividenditulu maksustamisel vabastusmeetodit, kuid lubavad selle asemel kasutada krediitimeetodit. Saksamaa, Prantsusmaa, Belgia ja Itaalia kohaldavad dividenditulule vabastusmeetodit, kuid ainult 95% ulatuses. Ülejäänud ülejäänud 5%-le rakendub tavapärase ettevõtte tulumaks. Euroopa Liidu piires makstavatele kontsernisestele dividendidele rakenduva efektiivse tulumaksumäära kujunemist kujutab joonis 2. Joonisel kujutatud valem kehtib, kui täidetud on töös seatud eeldused.

$$Y_D = CIT_S + D_1 \times (0,05 - 0,05CIT_S) \times CIT_R + D_2 \times (1 - 2CIT_S) \times CIT_R, \text{ kus:}$$

- Y_D – dividendidele rakenduv efektiivne tulumaksu määr
- CIT_S – lähteriigi efektiivne ettevõtte tulumaksu määr
- CIT_R – residentsusriigi efektiivne ettevõtte tulumaksumäär
- D_1, D_2 – fiktiivne muutuja
- $D_1=1$, kui residentsusriigiks on Saksamaa, Prantsusmaa, Belgia või Itaalia
- $D_1=0$, kui residentsusriigiks ei ole Saksamaa, Prantsusmaa, Belgia või Itaalia
- $D_2=1$, kui residentsusriigiks on Iirimaa, Hispaania või Rootsi
- $D_2=0$, kui residentsusriigiks ei ole Iirimaa, Hispaania või Rootsi

Joonis 2. Dividendidele rakenduv efektiivne tulumaksumäär (autori koostatud).

Tulude suunamist intressimaksete ja litsentsitasude abil on mõistlik käsitleda koos, kuna neile rakendub sarnane regulatsioon. Mitteresidentist isikule intressimaksete ja litsentsitasude kandmisel kujuneva efektiivse tulumaksumäära määrab üldjuhul

lähteriigi ja residentsusriigi maksuregulatsioon ning nendevaheline maksuleping. Teatud piirangud väljamaksete maksustamisel võib tuletada intressimaksete ja litsentsitasude direktiivist (2003/49/EÜ), millest tulenev regulatsioon peab mõne erandiga olema nüüdseks sisse viidud kõikide liikmesriikide õiguskordadesse. Ajutise erandi direktiivi rakendamisele on 30. juunini 2013 saanud Kreeka, Läti, Poola ja Portugal ning 31. detsembrini 2014 Bulgaaria.

Erinevalt dividendide väljamaksest ei kohaldu intressimaksete ja litsentsitasude abil tulude suunamisel lähteriigi ettevõtte tulumaks. Seda põhjusel, et intressimaksed ja litsentsitasud on jooksva majandustegevuse käigus tekkiv kulu ning ei ole seega ettevõtte tulumaksu kui äriühingu kasumile kohaldatava maksu objektiks.

Üldjuhul kohalduvad intressimaksetele ja litsentsitasudele vastavate väljamaksete tegemisel kinnipeetav tulumaks. Euroopa Liidus on selline maks tulenevalt intressimaksete ja litsentsitasude direktiivi (90/435/EMÜ) artikli 1 lõikest 1 teatud tingimustel keelatud. Käesolev töö lähtub eeldusest (eeldus 2), et need tingimused on täidetud. Eesti õiguskorras väljendub intressimaksete ja litsentsitasude direktiivist tulenev keeld TuMS § 31 lõikes 4 ja asjaolus, et intressimaksed ei kuulu Eestis üldjuhul üldse maksustamisele. Intressimaksetele kohalduvad tulumaks TuMS § 29 lõike 7 alusel vaid siirdehinna regulatsiooni raames ja maksustab makstud intressi ja sarnastel turungimustel makstava intressi vahe. Litsentsitasud on TuMS § 29 lõike 6 alusel Eestis üldjuhul maksustatud. Intressimaksete ja litsentsitasude direktiivist tulenev keeld avaldub TuMS § 31 lõikes 4. Tulenevalt intressimaksete ja litsentsitasude direktiivi rakendamisel antud ajutistele eranditele on Kreekal, Lätil, Poolal ja Portugalil kuni 30. juunini 2013 ning Bulgaarial kuni 31. detsembrini 2014 õigus intressimaksete ja litsentsitasude direktiivist hoolimata pidada vastavatelt väljamaksetelt kinni 5%list tulumaksu.

Järgnevalt kohaldub tulude suunamisel residentsusriigi ettevõtte tulumaks. Üldjuhul tuleneb riikidevahelistest topeltmaksustamise vältimise lepingutest, et intressimaksetest ja litsentsitasudest saadud tulu võib vabastusmeetodil tulumaksust vabastada või arvata tulumaksukohustusest krediidimeetodil maha lähteriigis juba tasutud tulumaksu. Nagu eelnevas kahes lõigus seletatud, ei kohaldu intressimaksete ja litsentsitasude puhul lähteriigi tulumaks, kui täidetud on töös seatud eeldused (antud juhul on määrav eeldus 2). Seega kohaldub töös seatud eeldustel intressimaksete ja litsentsitasude abil tulude suunamisel vaid residentsusriigi ettevõtte tulumaks. Eestis ettevõtte tulumaks kui äriühingu kasumilt võetav maks puudub. Tulenevalt Kreekale, Lätile, Poolale ja Portugalile antud ajutisest õigusest intressimaksetelt ja litsentsitasudelt 5%list tulumaksu kinni pidada on juhul, kui lähteriigiks on üks nimetatud riikidest, residentsusriigis maksustamisele kuuluv tulu 5% võrra väiksem algsest väljamaksest. Seega kujuneb sellisel juhul residentsusriigis tasumisele kuuluva tulumaksu efektiivseks määraks määr, mis on 5% väiksem kui residentsusriigi ettevõtte tulumaksu määr. Intressimaksetele ja litsentsitasudele kohalduva efektiivse tulumaksumäära kujunemist käesolevas töös seatud eeldustel kujutab joonis 3.

$$\begin{array}{ccc}
 \boxed{\text{LÄHTERIIG}} & \xrightarrow{\text{intressimaksete või litsentsitasud}} & \boxed{\text{RESIDENTSUSRIIG}} \\
 \underbrace{\hspace{10em}} & & \underbrace{\hspace{10em}} \\
 Y_{I,L} = D \times 0.05 & + & CIT_R \times (1 - 0.05 \times D) \quad , \text{ kus:}
 \end{array}$$

$Y_{I,L}$ – intressimaksetele või litsentsitasudele kohalduv efektiivne tulumaksu määr

CIT_R – residentsusriigi efektiivne ettevõtte tulumaksu määr

D – fiktiivne muutuja

$D=1$, kui lähteriigiks on Kreeka, Läti, Poola, Portugal või Bulgaaria

$D=0$, kui lähteriigiks ei ole Kreeka, Läti, Poola, Portugal või Bulgaaria

Joonis 3. Intressimaksetele ja litsentsitasudele rakenduv efektiivne tulumaksumäär (autori koostatud).

Kontsernisisesel tulude suunamisel ühest Euroopa Liidu liikmesriigi äriühingust teise kujuneb efektiivne tulumaksumäär, mis on dividendide puhul üldjuhul võrdne lähteriigi ettevõtte tulumaksuga (joonis 2 lk. 33) ning intressimaksete ja litsentsitasude puhul üldjuhul võrdne residentsusriigi ettevõtte tulumaksuga (joonis 3). Kuigi asjassepuutuv maksuregulatsioon tuleneb mitmest erinevast õigusallikast ja mitmest erinevast sättest ning tulude suunamisel kujuneva efektiivse tulumaksumäära leidmine on seetõttu üsna

keeruline, omandab kohalduv efektiivne maksumäär väga lihtsa kuju. See on põhjendatav asjaoluga, et seadusandjad on riikideülestele tehingutele loonud sihilikult mitmeid eriregulatsioone, et lihtsustada rahvusvaheliste tehingute maksustamist. Maksustamise lihtsustamise eesmärgiks on soodustada rahvusvahelist majanduskäivet ja tõsta seeläbi kodumaise majanduse aktiivust.

Euroopa Liidus tuleneb selline eesmärk liidu aluseks olevast ühisturuprintsiibist. Ühisturuprintsiip on kõige üldisemal kujul sätestatud Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu esimeses osas, mis käsitleb ühenduse põhimõtteid. Nii tuleneb asutamislepingu artiklist 2, et ühenduse ülesanne on edendada ühenduse kõigis osades majandustegevuse harmoonilist arengut, jätkuvat ja tasakaalustatud laienemist, stabiilsuse suurendamist, kiirendatud elatustaseme parandamist ja ühendusse kuuluvate riikide vaheliste tihedate suhete edendamist ühisturu ning liikmesriikide majanduspoliitika järkjärgulise lähendamise kaudu.

Ühisturu printsiibil põhinevad ka käesolevas töös uuritud efektiivse tulumaksu määra kujunemist enim mõjutanud õigusaktid ema- ja tütarühingu direktiiv (90/435/EMÜ) ning intressimaksete ja litsentsitasude direktiiv (2003/49/EÜ). Ema- ja tütarühingu direktiivi preambulas on sätestatud, et eri liikmesriikide ema- ja tütaretevõtjate vahelisi suhteid reguleeriva maksukorralduse erinevuste tõttu on eri liikmesriikide äriühingute vaheline koostöö ebasoodsamas olukorras võrreldes ühe ja sama liikmesriigi äriühingute vahelise koostööga ning niisugune ebasoodus olukord tuleb kõrvaldada. Intressimaksete- ja litsentsitasude direktiivi preambulas on sätestatud, et siseturu omadustega ühtsel turul ei tohiks eri liikmesriikide äriühingute vaheliste tehingute suhtes kohaldada ebasoodsamaid maksustamistingimusi, kui kohaldatakse sama liikmesriigi äriühingute samade tehingute suhtes. Seega on direktiivid selgelt suunatud ühisturu printsiibis väljendatud ühendusse kuuluvate riikide vaheliste tihedate suhete edendamisele ning liikmesriikide majanduspoliitika lähendamisele.

Nimetatud direktiivid on konkreetsemalt orienteeritud liikmesriikide vahelist koostööd pärssivate maksuregulatsioonide kõrvaldamisele. Peale maksustamise piiramise, näeb direktiivides sätestatu teatud juhtudel konkreetselt ette ka tulumaksuga maksustamise keelu. Seeläbi nimetatud direktiivid mitte ainult ei vähenda tulude suunamisel tekkivat maksukoormust, vaid lihtsustavad ka maksude arvestamist.

Direktiivides, liikmesriikide vahelistes maksulepingutes ning siseriiklikes maksuregulatsioonides ette nähtud eriregulatsioonide kohaldamise tingimustest võib jääda mulje, et seadusandjad on sihilikult püüdnud soodustada kontserniettevõtteid ja suurettevõtlust. Vastavate sätete kohaldamine nõuab, et tulude suunamisel osalevad äriühingud vastaksid teatud tingimustele, mis sobituvad hästi just kontserniettevõtete iseloomuga. See aga ei tähenda, et sätete eesmärk oleks soodustada suurettevõtlust. Pigem soodustava regulatsiooni kohaldamise piiramise eesmärgiks vältida regulatsioonide kuritarvitamist ning soodustada pikaajaliste rahvusvaheliste majandussuhete kujunemist.

Eriregulatsioonides sisalduvad nõuded äriühingute seotuse ulatuse ja kestuse kohta hoiavad ära ühekordsetest tehingutest või lühiajalistest majandussuhetest tulenevate tulude maksuvaba riigist väljakandmise. Seeläbi kaitstakse maksuõiguses tunnustatud tuluallika printsiipi, mille kohaselt on riigil õigus maksustada tulud, mis on selles riigis tekkinud (Lehis 2004: 287). Eriregulatsioonidega saavutatav maksuvõit aga loob ajendi püsivate majandussuhete kujundamiseks. Kontserniettevõtete asetamine rahvusvaheliste tehingute maksustamisel soodsamasse olukorda täidab seega eelkõige nimetatud eesmärke ning ei ole otseselt seotud seadusandjate tahtega soodustada suurettevõtlust.

2.3. Nominaalne ja efektiivne siseriiklik ettevõtte tulumaksumäär

Eriregulatsioonid ei ole iseloomulikud ainult maksumäära kohaldumisele kui faktilisele maksukohustuse tekkele, vaid ka kohalduvale maksumäärale kui tekkiva maksukohustuse olemusele. Töö lisas 1 kujutatud efektiivse siseriikliku ettevõtte tulumaksu määra kujunemine annab tunnistust sellest, et nominaalse siseriikliku ettevõtte tulumaksumäära alusel ei ole võimalik hinnata äriühingu tulumaksukoormust, riikidevahelist maksukonkurentsi, ega eelduslikku maksude optimeerimise raames toimuvat riikideülest tulude liikumist.

Efektiivse siseriikliku ettevõtte tulumaksumäära kujunemist mõjutavad mitmed asjaolud, mis tulenevad eelkõige maksukohustuslase iseärasustest. Maksukohustuslase omadustel võib olla efektiivset siseriiklikku tulumaksu määra tõstev või langetav mõju.

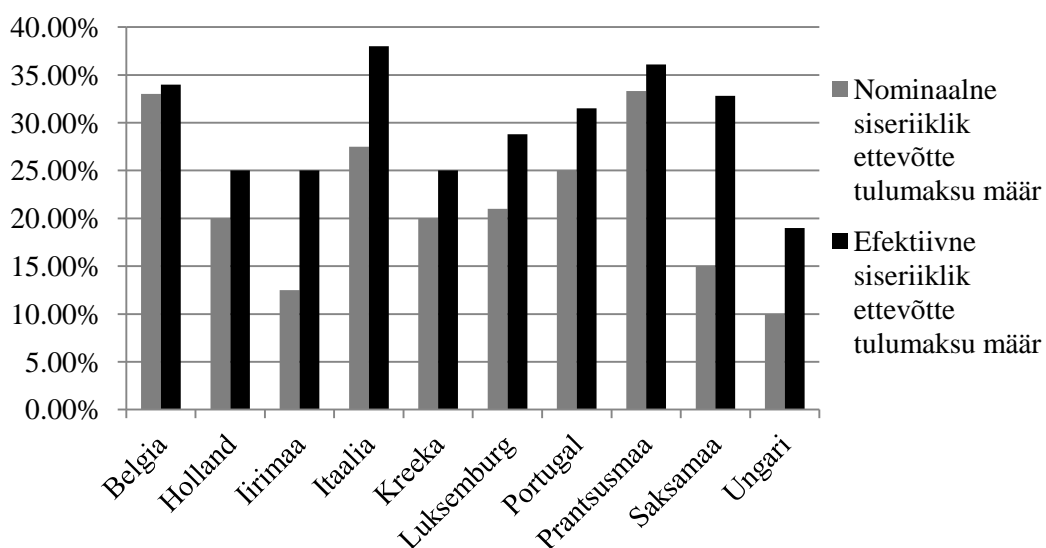
Vastavalt alapunktis 2.1. seatud eeldusele 4, eeldatakse käesolevas töös, et äriühingule kohaldub kõrgeim võimalik siseriiklik ettevõtte tulumaksumäär. Euroopa Liidus on kõige sagedasemad siseriiklikku ettevõtte tulumaksu määra mõjutavad asjaolud äriühingu maksueelse kasumi suurus, geograafiline paiknemine ning tulumaksuga sarnased lisamaksud.

Äriühingu maksueelse kasumi suurus on oluline riikides, kus rakendatakse astmelist tulumaksu. Astmelise tulumaksu puhul on teatud piiri ületav kasumiosa maksustatud kõrgema tulumaksumääraga, kusjuures selliseid piire ja erineva tulumaksumääraga maksustatud kasumivahemikke võib olla mitu (Tammert 2006: 21-22). Astmelist ettevõtte tulumaksu kasutavad Holland, Portugal, Prantsusmaa ja Ungari.

Äriühingu geograafiline paiknemine on oluline riikides, kus tulumaks on oma olemuselt nii riiklik kui munitsipaalne maks. See tähendab, et osa maksutulust läheb riigile ja osa kohalikule omavalitusele. (Lehis 2004: 25) Äriühingu geograafilist paiknemist arvestavad tulumaksuga maksustamisel Saksamaa, Itaalia, Luksemburg ja Portugal.

Tulumaksuga sarnased lisamaksud on sellised maksud, mille puhul ei ole juriidiliselt tegemist ettevõtte tulumaksuga, kuid mille maksuobjektiks on samuti tulu. Selline lisamaks võib olla sihtotstarbeline ja seotud kindla valdkonnaga nagu kaitsejõud (Küpros) või töötus (Luksemburg) või olla oma eesmärgilt spetsifitseerimata. Tulumaksuga sarnaseid lisamakse kohaldavad Belgia, Küpros, Luksemburg ja Saksamaa.

Peale nimetatud asjaolude võib tulumaksumäär sõltuda ka saadud tulu liigist. Tululiigi põhine maksustamine on kõige selgemalt esindatud Iirimaal ja Itaalias, kus maksustatakse erinevalt aktiivset ja passiivset tulu. Aktiivne tulu on aktiivsest majandustegevusest saadud tulu, passiivne tulu on investeringutest saadud tulu (Lehis 2004: 228). Nominaalse ja efektiivse siseriikliku ettevõtte tulumaksu määra vahet kujutab joonis 4. Jooniselt on välja jäetud riigid, kus efektiivne ettevõtte tulumaksumäär ei erine nominaalsest (17 riiki).

Joonis 4. Efektiivne ja nominaalne siseriiklik ettevõtte tulumaksu määr (autori koostatud).

Töös kasutatud efektiivse siseriikliku ettevõtte tulumaksu määra ehk kõrgeima võimaliku ettevõtte tulumaksu määra ja nominaalse siseriikliku ettevõtte tulumaksu määra keskmiseks vaheks kujunes 7,8 protsendipunkti. Suurim vahe nominaalse ja efektiivse siseriikliku ettevõtte tulumaksu määra vahel on Saksamaal, kus näitaja ulatub 17,8 protsendipunktini. Saksamaa 15%line nominaalne ettevõtte tulumaksumäär ei saa aga praktikas kunagi realselt kohalduda, kuna sellele lisandub alati regionaalne tulumaksumäär. Suurim realselt kohalduv vahe esineb Iirimaa, kus näitaja ulatub 12,5 protsendipunktini. Iirimaa tuleneb vahe asjaolust, et 12,5%line tulumaks kohaldub vaid aktiivsele tulule. Passiivne tulu on Iirimaa maksustatud 25%lise tulumaksuga.

Väikseim vahe nominaalse ja efektiivse ettevõtte tulumaksumäära vahel on Belgias, kus erinevus on 0,99 protsendipunkti. Äriühingu kui kasumile orienteeritud üksuse jaoks on aga seegi erinevus oluline. Riike, kus puuduvad nominaalset ettevõtte tulumaksumäära tõstvad asjaolud, on Euroopa Liidu 27 liikmesriigi hulgas 17. Nende 17 hulgas on veel selliseid riike, kus teatud tingimustel (mis käesolevas töös seatud eeldustele vastavate äriühingute puhul ei kohaldu) on ettenähtud nominaalse tulumaksumäära alandamine. Seega on Euroopa Liidus vähem kui 17 riiki, kus nominaalne ettevõtte tulumaksumäär langeb kokku efektiivsega ning kus nominaalse ettevõtte tulumaksumäära põhjal saab adekvaatselt hinnata ettevõtte tulumaksukoormust.

Lisaks reaalselt kohalduvale tulumaksumäärale on riigiti erinevad ka tulumaksuga seotud maksuvabastused, maksuvähendused, ja maksumääraga mitteseotud maksukergendused. Seetõttu on tulumaksukoormuse hindamine igal juhul äärmiselt keeruline ning adekvaatselt kohaldatav vaid konkreetse äriühingu spetsiifikast lähtudes.

Eelnevast tulenevalt ei saa nominaalse ettevõtte tulumaksumäära alusel teha selgeid järeldusi ka riikidevahelise maksukonkurentsi kohta. Riikidevahelise maksukonkurentsi esemeks on otsesed välisinvesteeringud. Otsene välisinvesteering on teises riigis asuva ettevõtte asutamine või selle omandiõigusest olulise osa ostmine teise riigi residentide poolt (Wells *et al.* 1990: 4; viidatud Reiljan, 2001: 4 vahendusel). Otsese välisinvesteeringutega tegelevad ulatuslikumalt kontserniettevõtted, kellel on piisavalt ressursse välisriikidesse laienemiseks. Tulenevalt kontserniettevõtete suurusel esineb nende puhul üldjuhul rohkem nominaalset ettevõtte tulumaksumäära tõstvaid asjaolusid. Seega on kontserniettevõtete puhul on vahe nominaalse ja reaalse ettevõtte tulumaksumäära vahel üldjuhul suurem.

Siinkohal tuleb eristada olukordi, kus kontsern laiendab otseinvesteeringute kaudu oma põhitegevust või põhitegevust toetavaid tegevusi. Esimesel juhul on kohane eeldada, et kontsern üritab võtta kohalikul turul suure turuosa ning tema asutatud või omandatud tütarühing on suurettevõtte, kellele kohaldub nominaalsest oluliselt kõrgem ettevõtte tulumaksumäär. Teisel juhul ei saa aga eeldada, et kontserni omandatud või asutatud tütarühing oleks tingimata suurettevõtte, kellele kohalduks nominaalsest oluliselt kõrgem ettevõtte tulumaksumäär. Ilmselt on aga kontserni põhitegevus põhitegevust toetavast tegevusest ulatuslikum. Seega on ulatuslikum ka põhitegevuse laiendamine. Niisiis võib järeldada, et otsesestele välisinvesteeringutele kohaldub sagedamini nominaalsest oluliselt kõrgem ettevõtte tulumaksumäär ning nominaalse ettevõtte tulumaksumäära alusel riikidevahelise maksukonkurentsi hindamine on piiratud.

Nominaalse ettevõtte tulumaksumäära alusel ei saa hinnata ka eelduslikku maksude optimeerimise raames toimuvat riikideülest tulude liikumist. Vastavalt alapeatükis 2.1. käsitletule, on tulude suunamisel kohalduv ettevõtte tulumaksumäär vastavalt väljamakse liigile erinev. Nii kohaldub dividendide puhul üldjuhul lähteriigi ettevõtte tulumaksumäär (joonis 2 lk. 33) ning intressimaksete ja litsentsitasude puhul residentsusriigi ettevõtte tulumaksumäär (joonis 3 lk. 35). Seetõttu ei saa teha ühest

järeldust selle kohta, milline riik valida juba olemasolevast majandustegevusest tekkivate tulude sihtriigiks (residentsusriigiks) ning millisesse riiki majandustegevust laiendada (milline riik valida lähteriigiks).

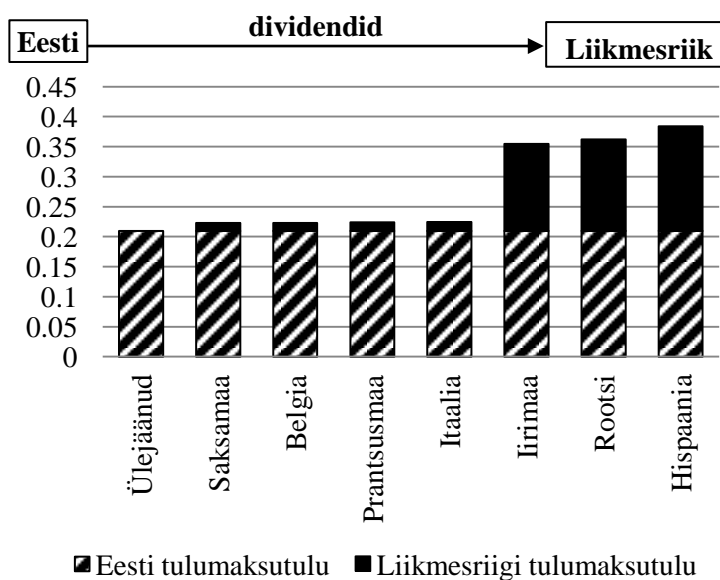
2.4. Efektiivsed tulumaksumäärad ja Eesti maksutulude osa nendes

Käesolev töö seadis eesmärgiks leida efektiivne tulumaksumäär, mis tekib kontsernisisesel tulude suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriiki ning Euroopa Liidu liikmesriigist Eestisse, kasutades dividende, intressimakseid ning litsentsitasusid. Kuna vastavalt alapeatükis 2.2. leitule kujuneb intressimaksete ja litsentsitasude puhul efektiivne tulumaksumäär samadel alustel, siis moodustub töö tulemusena neli erinevat komplekti efektiivseid tulumaksumäärasid. Need neli komplekti väljendavad:

- 1) tulude suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriikidesse kujunevaid efektiivseid tulumaksumäärasid, kui väljamakseks on dividendid (lisa 3);
- 2) tulude suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriikisse kujunevaid efektiivseid tulumaksumäärasid, kui väljamakseks on intressimaksed või litsentsitasud (lisa 3);
- 3) tulude suunamisel Euroopa Liidu liikmesriikidest Eestisse kujunevaid efektiivseid tulumaksumäärasid, kui väljamakseks on dividendid (lisa 4);
- 4) tulude suunamisel Euroopa Liidu liikmesriikidest Eestisse kujunevaid efektiivseid tulumaksumäärasid, kui väljamakseks on intressimaksed või litsentsitasud (lisa 4).

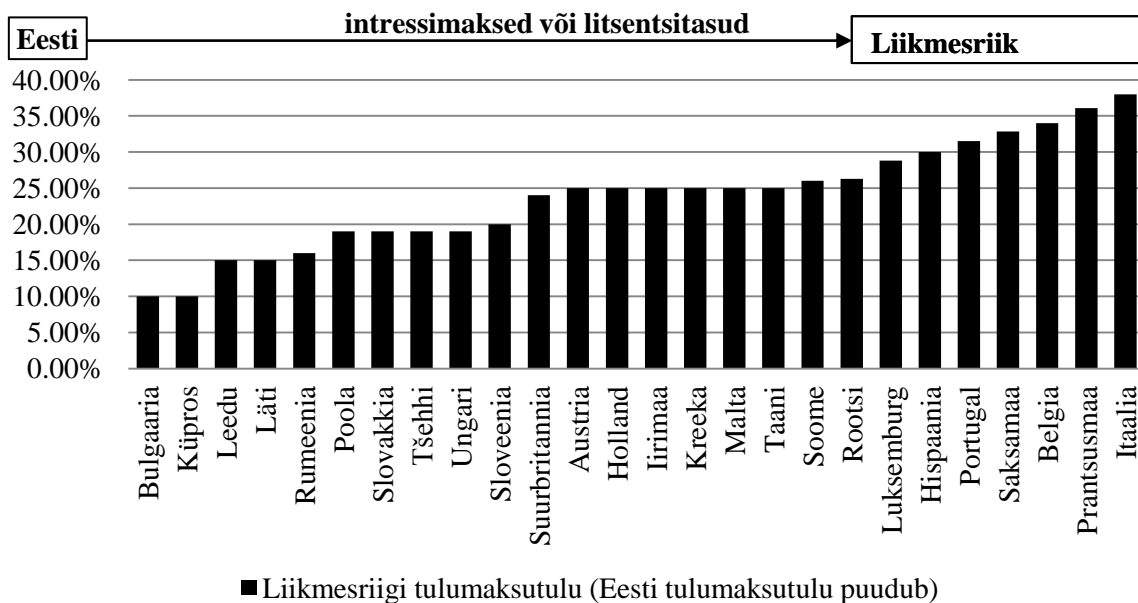
Esimese variandi puhul kujuneb kõige soodsamaks selline struktuur, kus tulud suunatakse Eestist suvalisse liikmesriiki, peale Saksamaa, Belgia, Prantsusmaa, Itaalia, Iirimaa, Rootsi või Hispaania. Kui tegemist ei ole äsja loetletud riikidega, siis kujuneb efektiivseks tulumaksumääraks 21%, millest kõik läheb Eesti riigi tuludesse. Kui tegemist on ühega loetletud riikidest, siis võib efektiivne tulumaksumäär ulatuda alates 22.64%-st Saksamaa puhul kuni 38.40%-ni Hispaania puhul. Sellisel juhul läheb 21% tulumaksukulust Eesti riigi tuludesse ning ülejäänud vastavale liikmesriigile. Esimese variandi puhul esineb tuntav maksukulu vahe ainult tulude suunamisel Irimaale, Rootsi

või Hispaaniasse. Ülejäänud riikide puhul on efektiivne tulumaksumäär võrdne või erinevus väiksem kui 2 protsendipunkti. Dividendide suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriiki kujunevat tulumaksumäära kujutab joonis 5 ning lisa 3.

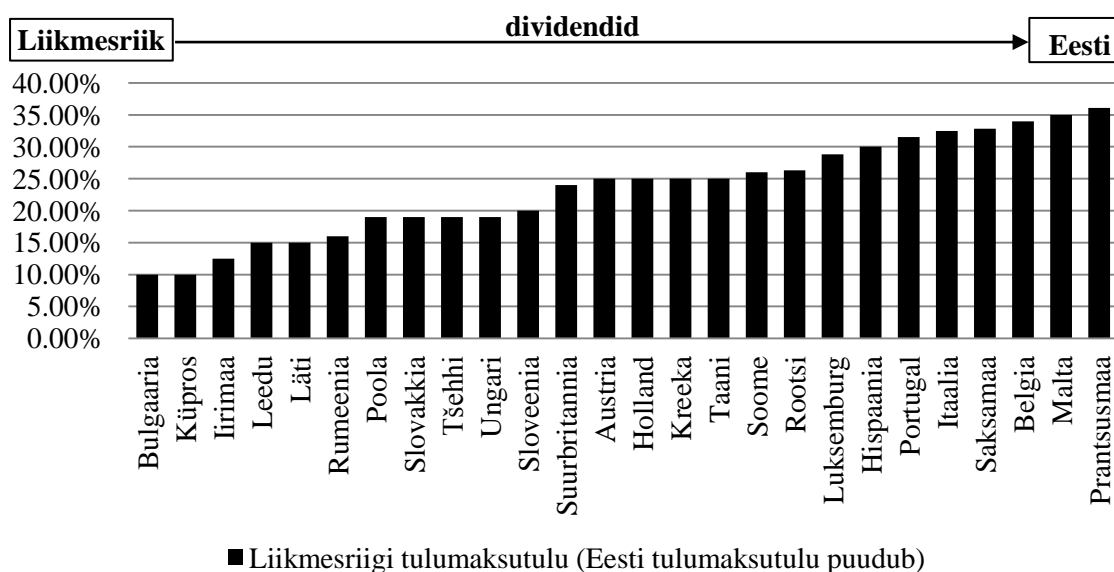
Joonis 5. Efektiivne tulumaksumäär tulude suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriiki, kui väljamakseks on dividendid (autori koostatud).

Teise variandi puhul kujuneb kõige soodsamaks selline struktuur, kus tulud suunatakse Eestist Bulgaariasse või Küprosele. Sellisel juhul kujuneb efektiivseks tulumaksumääraks 10%. Bulgaariale ja Küprosele järgnevad Leedu ja Läti 15%-ga. Kõige kallim on intressimaksete ja litsentsitasude suunamine Itaaliasse ja Prantsusmaale, kus efektiivseks tulumaksumääraks kujuneb vastavalt 38% ja 36,1%. Teise variandi puhul on Eesti riigi tulumaksutulu null. Intressimaksete ja litsentsitasude abil tulude Eestist Euroopa Liidu liikmesriiki suunamisel kujunevat tulumaksumäära kujutab joonis 6 ning lisa 3.

Joonis 6. Efektiivne tulumaksumäär tulude suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriiki, kui väljamakseks on intressimaksed või litsentsitasud (autori koostatud).

Kolmanda variandi puhul kujuneb kõige soodsamaks struktuuriks selline, kus tulud suunatakse Eestisse Bulgaariast või Küprosel. Sellisel juhul on efektiivne tulumaksumäär 10%. Bulgaariale ja Küprosele järgneb Iirimaa 12,5%-ga. Kõige kallim on dividendide Eestisse suunamine Prantsusmaalt ja Maltalt, kus efektiivseks tulumaksumääraks kujuneb vastavalt 36,1% ja 35%. Kolmanda variandi puhul on Eesti riigi tulumaksutulu null. Dividendide abil tulude suunamist Euroopa Liidu liikmesriigist Eestisse kujutab joonis 7 ning lisa 4.

Joonis 7. Efektiivne tulumaksumäär tulude suunamisel Euroopa Liidu liikmesriigist Eestisse, kui väljamakseks on dividendid

Neljanda variandi puhul kujuneb kõige soodsamaks selline struktuur, kus tulud suunatakse Eestisse suvalisest Euroopa Liidu liikmesriigist, peale Bulgaaria, Kreeka, Läti, Poola või Portugali. Kui tegemist ei ole äsja loetletud riikidega, siis kujuneb efektiivseks tulumaksumääraks 0%. Kui tegemist on ühega loetletud riikidest, siis on efektiivne tulumaksumäär 5%. Neljas variant on kõigist neljast efektiivsete tulumaksumäärade komplektist kõige soodsam. Intressimaksete ja litsentsitasude abil tulude Eestisse suunamine on iga liikmesriigi puhul soodsam kui mis tahes teine tulude suunamise struktuur. Neljanda variandi puhul on Eesti riigi tulumaksutulu null. Intressimaksete ja litsentsitasude abil tulude suunamist Euroopa Liidu liikmesriigist Eestisse kujutab lisa 4.

Tulude suunamisel Eestist teise Euroopa Liidu liikmesriiki kujuneb keskmiseks efektiivseks tulumaksumääraks dividendide puhul 23,08% ning intressimaksete ja litsentsitasude puhul 24,6%, kusjuures standardhälbed on vastavalt 5,08 protsendipunkti (dividendide puhul) ja 7,09 protsendipunkti (intressimaksete ja litsentsitasude puhul). Tulude suunamisel Eestist teise Euroopa Liidu liikmesriiki on dividendidel intressimaksete ja litsentsitasude ees keskmiselt $(0,246 - 0,2308 = 0,0152)$ 1,52 protsendipunktiline maksueelis. Kuna tegemist on keskmise vahega, siis ei saa seda

eelist oluliseks pidada. Efektiivsete tulumaksumäärade keskmised ja standardhälbed on esitatud tabelis 1 ning lisas 3 ja 4.

Tabel 1. Efektiivsete tulumaksumäärade keskmised ja standardhälbed, protsendipunktides

	Eesti → Liikmesriik		Liikmesriik → Eesti	
Näitaja	Dividendid	Intressimaksud ja litsentsitasud	Dividendid	Intressimaksud ja litsentsitasud
Keskmine	23.08	23.83	23.52	0.96
Standardhälve	5.08	7.44	7.76	2.01

Allikas: Autori koostatud.

Tulude suunamisel Euroopa Liidu liikmesriigist Eestisse kujuneb keskmiseks efektiivseks tulumaksumääraks dividendide puhul 23,52% ning intressimaksete ja litsentsitasude puhul 0,96%, kusjuures standardhälbed on vastavalt 7,76 protsendipunkti (dividendide puhul) ning 2,01 protsendipunkti (intressimaksete ja litsentsitasude puhul). Tulude suunamisel Euroopa Liidu liikmesriigist Eestisse on intressimaksetel ja litsentsitasudel dividendide ees keskmiselt $(0,2352 - 0,0096 = 0,2256)$ 22,56 protsendipunktiline eelis. Siinkohal on intressimaksetel ja litsentsitasudel dividendide ees selge maksueelis. Vastavad maksumäärad ja keskmised on ülevaatlikumal kujul töö lisas 4.

Dividendide, intressimaksete, litsentsitasude abil tulude suunamisel kujunevate keskmiste efektiivset tulumaksumäärade abil on võimalik leida optimaalne väljamaksete kombinatsioon, mis arvestaks äriühingu spetsiifikast tulenevaid võimalusi väljamaksete valimiseks. Näiteks on valitavad väljamaksud piiratud äriühingul, kellel puudub litsentseeritav intellektuaalne omand. Sellisel äriühingul ei ole tulude suunamiseks võimalik kasutada litsentsitasusid ning äriühing saaks valida vaid dividendide, intressimaksete või renditasuside vahel. Samamoodi ei ole äriühingul, kellel puudub võimalus soetada välisriigis põhivara, võimalik kasutada tulude suunamiseks renditasusid ning äriühingul, kellel puudub võimalus anda suuremahulisi laene, võimalus kasutada tulude suunamiseks intressimakseid. Nii intressimaksud, litsentsitasud kui renditasud nõuavad lisaks maksete aluseks olevat lepingulist suhet,

mis kujutab endast kõigil kolmel juhul kestvuslepingut. Seega on väljamaksete valimine piiratud ka ajaga, mida emaühing on nõus tulude suunamiseks kulutama. Dividendide kasutamine ei nõua emaühingult mingeid eeldusi ning tulude suunamine dividendide abil on alati võimalik. Eelnevalt välja toodud asjaolude alusel saab paika panna äriühingule sobivate väljamaksete optimaalsed osakaalud. Äriühingu jaoks on tulude suunamisel optimaalne kasutada võimalikult suurel määral kõige väiksema tulumaksukuluga väljamakseid.

Oletame näiteks, et äriühing A, mis asub Slovakkias, omab 100%list osalust ettevõttes B, mis tegeleb Eestis külmtoodete tootmisega. Äriühing B on aastate jooksul tootnud 1 miljonit eurot jaotamata kasumit, mille äriühing A soovib äriühingust B ühe aasta jooksul välja võtta. Kui äriühing A sooviks seda teha dividendidega, siis kujuneks tulumaksukuluks ($0,21 * 1\,000\,000 = 210\,000$) 210 000 eurot. Kui äriühingul A õnnestuks luua äriühinguga B lepingulised suhted, mille alusel äriühing A peaks tasuma äriühingule B intressimakseid või litsentsitasusid, siis kujuneks tulumaksukuluks ($0,19 * 1\,000\,000 = 190\,000$) 190 000 eurot.

Kuna äriühingul A puudub litsentseeritav omand, siis ei saa ta tulude suunamiseks kasutada litsentsitasusid. Äriühingul A on aga 5 miljonit eurot vaba raha, mida ta võiks äriühingule B välja laenata. Tulenevalt siirdehindade regulatsioonist ei tohi äriühingu A poolt tütarühingule B antud laen olla oluliselt kallim kui sarnase laenu turuhind. Oletame, et ühe aastase samas suurusjärgus laenu turuintressimäär on 10%. 5 miljoni euro suuruse ühe aastase laenu intressikulu oleks sellisel juhul 500 000 eurot. Seega saaks äriühing A kasutada tulude suunamiseks 500 000 euro ulatuses intressimakseid ning ülejäänud 500 000 euro osas dividende. Sellisel juhul kujuneks tulumaksu kuluks intressimaksetelt ($0,19 * 500\,000 = 95\,000$) 95 000 eurot ja dividendidelt ($0,21 * 500\,000 = 105\,000$) 105 000 eurot ehk kokku ($95\,000 + 105\,000 = 200\,000$) 200 000 eurot. Maksusääst võrreldes dividendipõhise tulude suunamisega oleks seega ($210\,000 - 200\,000 = 10\,000$) 10 000 eurot.

Eespool toodud näitel töö lisas 3 ja lisas 4 toodud efektiivsete tulumaksumäärade abil saaks kujundada tulude suunamiseks optimaalsed väljamaksete kombinatsioonid iga Eestis tegutsev kontsern. Alapeatükis 2.2. leitud valemite ja lisas 1 toodud efektiivsete siseriiklike ettevõtte tulumaksumäärade abil saaks sama teha ka mujal Euroopas

tegutsev kontsern. Joonisel 2 (lk. 33) ja joonisel 3 (lk. 35) kujutatud valemite kohaselt koosneb efektiivne tulumaksumäär Euroopa Liidu piires kontsernisisesel tulude suunamisel intressimaksete, litsentsitasude ja dividendide puhul üksnes tulude suunamisega hõlmatud riikide efektiivsest siseriiklikust ettevõtte tulumaksu määrast. Seega on lisa 1 toodud maksumäärade asendamisel joonisel 2 või joonisel 3 toodud valemisse, võimalik käesolevas töös Eestile kohandatud efektiivsed tulumaksumäärad leida ka kõikide teiste Euroopa Liidu liikmesriikide kohta. Leitud maksumäärade abil saavad kontsernid omakorda kujundada oma äriühingutele vastavad optimaalsed väljamaksete kombinatsioonid ning vähendada seeläbi tulude suunamisel tekkivaid maksukulusid.

Lisaks Euroopa Liidus tegutsevatele kontsernidele võib leitud maksumääradest olla kasu ka liidust välja ulatuvatele kontserniettevõtetele, kes soovivad rakendada *directive shopping* strateegiat. *Directive shopping* strateegia eesmärk on suunata Euroopa Liidu liikmesriigis teenitud tulud Euroopa Liidust välja, kasutades selleks direktiivide poolt antud liidusiseseid võimalusi maksude optimeerimiseks (De Broe 2008: 20). *Directive shoppingu* raames valitakse tulude sihtriigi ja lähteriigi vahele selline vaheriik, millele oleks soodne maksuregulatsioon tulude suunamisel nii lähteriigist vaheriiki kui vaheriigist sihtriiki. Sealjuures arvestatakse lähteriigi ja vaheriigi vahelisel tulude suunamisel eelkõige direktiividest tulenevaid maksude optimeerimise võimalusi ning vaheriigi ja sihtriigi vahelisel tulude suunamisel eelkõige maksulepingust tulenevaid maksude optimeerimise võimalusi. Käesoleva töö andmete põhjal leitavate efektiivsete tulumaksumäärade alusel on *directive shopping* strateegia tarbeks vaheriigi valimine märksa lihtsam, kuna lähteriigi ja vaheriigi vahel kujunev tulumaksukulu on teada.

Eespool kirjeldatud ja lisa 3 ja lisa 4 täpsemalt kujutatud efektiivsete tulumaksumäärade kujunemisel ilmnes, et töös käsitletud kontsernisisesel tulude suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriiki ja Euroopa Liidu liikmesriigist Eestisse saab Eesti riik maksutulud ainult dividendide Eestist välja suunamisel. Sellise asjaolu põhjuseks on eelkõige Eestis kehtiv ja Euroopa Liidus ainulaadne maksuregulatsioon, mille kohaselt ei maksustata Eestis äriühingu kasumit. Mujal Euroopa Liidus jääb liikmesriik mõningate erisustega (lisa 3 ja lisa 4) tulude suunamisel maksutuluta üksnes dividendide suunamisel riiki sisse ning intressimaksete ja litsentsitasude suunamisel

riigist välja. Eesti jääb aga maksutulust ilma ka intressimaksete ja litsentsitasude suunamisel riiki sisse.

Siinkohal võib tegu olla Euroopa Liidu direktiivide ja siseriiklikku õiguskorra harmoniseerimisel tekkinud õigusliku ja maksupoliitilise lüngaga. Sisuliselt on tekkinud olukord, kus Eestis on võimalik intressimaksete ja litsentsitasude abil suunatud tulused tulumaksuvabalt hoiustada ning Eestist välja kanda. Vastavalt alapeatükis 2.2. leitule kohaldub intressimaksete ja litsentsitasude abil suunatud tuludele ainult residentsusriigi ettevõtte tulumaks (joonis 3 lk. 35). Eestis selline maks puudub. Seega on kontsernisestest tehingute abil võimalik tulud Euroopa Liidu liikmesriigist tulumaksuvabalt (välja arvatud teatud erandid – vt lisa 4) Eestisse suunata ning neid siin tulumaksuvabalt hoiustada, kuna kasumi tekkega ei kaasne tulumaksukulu.

Intressimaksetelt ja litsentsitasudelt saadud tuludele kohalduv tulumaks saab Eestis rakendada alles tulude edasisel suunamisel sellistele isikutele ja selliste väljamaksetena, mis ei välista väljamaksetelt tulumaksu kinnipidamist. Selliseks tulude suunamiseks saaks olla näiteks litsentsitasude maksmine mitteseotud isikutele või dividendide maksmine mis tahes isikutele. Kui sellised tulud suunata edasi liikmesriigi äriühingule, kes vastab töös seatud eeldustele, kasutades selleks taas intressimakseid ja litsentsitasusid, siis on Eestist läbi käinud tulude kogu tulumaksutulu Eesti jaoks null, kuna Eesti äriühingul tekkiv kasum ei ole maksustatud ja intressimaksete ja litsentsitasude direktiiv keelab sellistelt väljamaksetelt tulumaksu kinni pidamise.

Siinkohal tasub Eesti riigil otsida võimalusi regulatsiooni muutmiseks. Üheks võimaluseks näib esmapilgul olevat intressimaksetele ja litsentsitasudele samasuguse regulatsiooni kohaldamine, nagu kehtib dividendide väljamaksete puhul. See tähendaks maksuregulatsiooni muutmist selliselt, et intressimaksetelt ja litsentsitasudelt peetaks kinni ettevõtte tulumaksumäära ulatuses tulumaks. Tekkiv vastuolu intressimaksete ja litsentsitasude direktiiviga võiks osutada näiliseks, kui väljamaksetelt kinnipeetav tulumaks oleks Euroopa Kohtu tõlgendusel käsitletav „ettevõtte tulumaksuna“, nagu see on dividendide väljamaksete puhul.

Sellist regulatsiooni ja sellist tõlgendust ei saa aga intressimaksete ja litsentsitasude puhul kohaldada, kuna erinevalt dividendidest ei eelda intressimaksed ja litsentsitasud

kasumi teket. Selliste väljamaksete maksustamisel toodaks maksustamise hetk kasumi tekkimise hetkest ette poole ning tulumaksukoormus võiks langeda ka kahjumlikule ettevõttele. Kuigi intressimaksetelt ja litsentsitasudelt tulumaksu kinni pidamine on praktikas levinud, on see intressimaksete ja litsentsitasude direktiivi kohaldumisel direktiiviga igal juhul vastuolus. Direktiivi kontekstis ei ole oluline, kas Eestis rakendatakse ettevõtte tulumaksu või mitte, kuna nimetatud väljamaksetele ei kohaldu ettevõtte tulumaks ka teistes liikmesriikides.

Seega võib osutada otstarbekamaks rakendada intressimaksetest ja litsentsitasudest saadud tuludele tavapärasest ettevõtte tulumaksu, kus maksuobjektiks on äriühingu kasum ning maksuperioodiks üks aasta. Selline korraldus kujutaks endast tavapärase tulumaksusüsteemi ning Eestis kehtiva tulumaksusüsteemi kombinatsiooni, kus intressimaksetest ja litsentsitasudest saadud tulud oleksid maksustatud iga-aastaselt kasumi tekkel ning ülejäänud tulud alles kasumi jaotamisel. Sellisel juhul on suurte intressimaksete või litsentsitasudega võimalik ettevõtte siiski ka teadlikult kahjumlikuks või nullilähedast kasumit tootvaks kujundada. Siinkohal ei näe aga autor probleemi kõrvaldamiseks ühtegi mõistlikku võimalust.

KOKKUVÕTE

Käesolevas töös leiti efektiivsed tulumaksumäärad, mis tekivad kontsernisisesel tulude suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriikidesse ja Euroopa Liidu liikmesriikidest Eestisse. Efektiivne tulumaksumäär kujutab endast summaarset tulumaksukulu väljendavat näitajat, mis arvestab kõiki tulumaksuna makstud makse kõikides tulude suunamise struktuuriga hõlmatud riikides. Käesolev töö vaatles efektiivset tulumaksumäära kaheliikmelistes tulude suunamise struktuurides, mille üheks liikmeks oli Eestis asuv äriühing ning kus tulude suunamise instrumentideks olid dividendid, intressimaksud või litsentsitasud. Töö tulemused tuginevad viiele eeldusele, mis on kohandatud kontserniettevõtete iseärasustele ning töö tulemused kehtivad seega eelkõige kontserniettevõtete puhul.

Töö esimeses osas selgitati välja maksustamise ja maksude optimeerimise teoreetilised alused, kusjuures suuremat tähelepanu pöörati riikideülese tulude suunamisega seonduvale. Maks on avalik-õiguslik rahaline kohustus, mis on määratud seaduse või määruse alusel, millel on fiskaalne või regulatiivne eesmärk, ning millest ei tulene riigile konkreetset vastastikust kohustust. Maks eristub oma tunnuste poolest teistest avalik-õiguslikest kohustustest nagu koormised, trahvid, lõivud ja sundkindlustuse maksed. Käesolevas töös keskenduti suuremal määral tulumaksule.

Tulumaks on maks, mille objektiks on maksukohustuslase tulu. Tulumaks võib maksumäära poolest olla maksuobjekti suhtes proportsionaalne või progressiivne, maksu saaja poolest riiklik või kohalik ning maksukohustuslase poolest füüsilisele või juriidilisele isikule kohalduv. Tulumaksu kõrval võib maksukohustuslase tulule kohalduda veel teisi makse. Eestis on tulumaks riiklik maks, mis kohaldub proportsionaalselt nii füüsilistele kui juriidilistele isikutele. Eestis on tulumaks ainus maksukohustuslase tulule kohalduv maks.

Maksude optimeerimine on seadusega lubatud ning maksuhalduri poolt keelamata ja julgustamata makse vähendav tegevus, mille eesmärgiks on pikajaline kasumi suurendamine. Maksude optimeerimine eristub oma tunnuste poolest teistest makse vähendavatest tegevustest nagu maksusoodustuste kasutamine ja maksudest kõrvale hoidumine. Maksude optimeerimise meetoditeks on kulude planeerimine, strateegiliste otsuste kujundamine ja tulude planeerimine. Käesolevas töös keskenduti enam tulude planeerimisele.

Tulude planeerimine on maksude optimeerimise liik, mille raames kajastatakse tekkiv tulu madalamalt maksustatud tuluna, valitakse tulu tekkimise ajaks madalama maksukoormusega aeg või suunatakse tulud madalama maksujurisdiktsiooni alla kuuluvale isikule. Tulude suunamine seisneb ühe isiku teenitud tulu arvelt väljamaksete tegemises sellisele isikule, kes selle tulu loomises ise otsese tegevusega ei osalenud. Tulude suunamine on kohalduva õigusliku regulatsiooni poolest erinev siseriiklikul tulude suunamisel ning riikideüleisel tulude suunamisel. Käesolevas töös asetati suuremat rõhku riikideülesele tulude suunamisele.

Leiti, et riikideüleisel tulude suunamisel määrab summaarse tulumaksukulu tulude suunamise struktuuriga hõlmatud riikide siseriiklik maksuregulatsioon, riikide maksulepingud ning rahvusvaheliste koostööliitude maksuregulatsioon. Eestis tuleneb tulude suunamist mõjutav regulatsioon eelkõige maksukorralduse seadusest ning tulumaksuseadusest. Riikideüleisel tulude suunamisel võivad nimetatud kahele seadusele tuleneda erisused Eesti maksulepingutest teiste riikidega. Kuna koostööliitude regulatsioon kujundab nii maksulepinguid kui siseriiklikku õigust, siis on selle põhjal võimalik nimetatud kahe õigusallika kohta teatud järeldusi teha. Seega on välisriikides kehtiv maksuregulatsioon teatud määral koostööliitude regulatsioonist tuletatav. Käesolevas töös keskenduti kontsernisisesele tulude suunamisele Euroopa Liidu piires ning olulisemateks koostööliitude õigusallikateks on sealjuures Euroopa Liidu direktiivid ning Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni juhendid.

Töös leitud efektiivsete tulumaksumäärade kujunemisel oli määrav tähtsus ema- ja tütarühingu direktiivil ning intressimaksete ja litsentsitasude direktiivil. Ema- ja tütarühingu direktiivist tuleneb riigi kohustus vabastada liikmesriigi emaühingule makstud dividendid väljamaksmisel kinnipeetavast tulumaksust ning rakendada

liikmesriigi tütarühingult saadud dividenditulu maksustamisel vabastus- või krediidimeetodit. Intressimaksete ja litsentsitasude direktiivist tuleneb riigi kohustus vabastada liikmesriigi seotud äriühingutele makstud intressimaksed või litsentsitasud väljamaksmisel kinnipeetavast tulumaksust. Mõlemas direktiivis sätestatud kohustused tekivad juhul, kui maksustatavad äriühingud vastavad teatud tingimustele äriühingute omavahelise seotuse osas.

Riikideüleisel tulude suunamisel on määrava tähtsusega veel Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni siirdehindade maksustamise juhend. Eestis kajastub juhendist tulenev regulatsioon eelkõige tulumaksuseaduses. Siirdehindade regulatsioon näeb ette, et seotud isikute vahelised tehingud ei tohi olla oluliselt erinevad sarnaste tehingute turuväärtusest. Seotud isikutena käsitletakse isikuid, kellel on ühine majanduslik huvi või kus ühel isikul on teise üle valitsev mõju. Kui seotud isikute vahelise tehingu hind erineb sarnase tehingu turuväärtusest, siis suureneb tehingu tulemusena enam maksnud tehingupoole või tehingu tulemusena vähem saanud tehingupoole maksukohustus.

Töö esimeses osas käsitletud tulude suunamist mõjutava regulatsiooni alusel selgitati töö teises osas välja Euroopa Liidu piires toimival kontsernisisesel tulude suunamisel kujunevate efektiivsete tulumaksumäärade valemid ning konkreetsete suurused. Töö tulemusel kujunes kaks valemit, millest üks käsitleb tulude suunamist dividendide abil ja teine intressimaksete või litsentsitasude abil ning 104 efektiivset tulumaksumäära, mis on jaotatud nelja erinevasse rühma vastavalt kasutatud väljamaksele (dividendid või intressimaksed ja litsentsitasud) ning Eesti paiknevusele tulude suunamise struktuuris (lähteriik või residentsusriik). Efektiivsete tulumaksumäärade arvutamisel loeti efektiivseks ehk realselt kohalduvaks siseriiklikuks ettevõtte tulumaksu määraks kõrgeim võimalik määr, kuna viimase kohaldumine on kontserniettevõtete puhul tõenäolisem.

Töös selgus, et dividendide suunamisel kujuneb efektiivseks tulumaksumääraks maksumäär, mis on üldjuhul võrdne tulude suunamise lähteriigi ettevõtte tulumaksumääraga. Kui residentsusriigiks on Saksamaa, Prantsusmaa, Belgia või Itaalia, siis lisandub sellele veel residentsusriigi ettevõtte tulumaksu määr ulatuses, mis jääb alles, kui 0,05st lahutada viie protsendi ulatuses lähteriigi ettevõtte tulumaksumäär. Kui residentsusriigiks on Iirimaa, Hispaania või Rootsi, siis lisandub sellele veel

residentsusriigi ettevõtte tulumaksu määr ulatuses, mis jääb alles, kui ühest lahutada kahekordne lähteriigi ettevõtte tulumaksu määr. Intressimaksete ja litsentsitasude suunamisel kujuneb efektiivseks tulumaksumääraks maksumäär, mis on üldjuhul võrdne tulude suunamise residentsusriigi ettevõtte tulumaksu määraga. Kui lähteriigiks on Kreeka, Läti, Poola, Portugal või Bulgaaria, siis lisandub sellele veel lähteriigis kinnipeetav viieprotsendiline tulumaks. Efektiivse tulumaksumäära kujundab seega suures osas ettevõtte tulumaksu määr. Viimase puhul tuleb aga eristada nominaalset ja efektiivset ettevõtte tulumaksu määra.

Nimelt on Euroopa Liidus vähem kui 17 riiki, kus äriühingule reaalselt kohalduv ettevõtte tulumaks langeb kokku riigis kehtiva nominaalse ettevõtte tulumaksuga. Suurim vahe nominaalse ja efektiivse ettevõtte tulumaksu määra vahel on Iirimaa, kus aktiivsele tulule kohaldatakse 12,5%list maksumäära ning passivsele tulule 25%list maksumäära. Lisaks tulu liigile võib ettevõtte tulumaksu määr Euroopa Liidus sõltuda veel äriühingu asukohast ning maksueelse kasumi suurusel. Töös lähtuti eeldusest, et äriühingule kohalduv kõrgeim võimalik ettevõtte tulumaksu määr. Keskmine vahe kõrgeima võimaliku ja nominaalse ettevõtte tulumaksu määra vahel oli 7,8 protsendipunkti. Kahe maksumäära vahe piirab nominaalse ettevõtte tulumaksu määra põhjal tehtavaid järeldusi äriühingu tulumaksukoormuse, riikidevahelise maksukonkurentsi ning eeldusliku maksude optimeerimise raames toimuva riikideülese tulude liikumise kohta.

Efektiivsete tulumaksumäärade valemite ja efektiivsete siseriiklike ettevõtte tulumaksu määrade abil leiti töös konkreetsed efektiivsed tulumaksumäärad iga väljamakse liigi ja iga tulude suunamise struktuuri puhul. Dividendide suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriiki on soodsaim selline struktuur, kus tulud suunatakse suvalisse liikmesriiki, peale Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia, Iirimaa, Rootsi või Hispaania. Kui tegemist ei ole asja loetletud riikidega, siis on efektiivseks tulumaksumääraks 21%. Sama suur on igal üksikul juhul ka Eesti riigi tulumaksutulu. Intressimaksete ja litsentsitasude suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriiki on soodsaim selline struktuur, kus tulud suunatakse Bulgaariasse või Küprosele. Sellisel juhul on efektiivseks tulumaksumääraks 10%. Eesti riigi tulumaksutulu on igal üksikul juhul null. Dividendide suunamisel Euroopa Liidu liikmesriigist Eestisse on soodsaim selline struktuur, kus tulud suunatakse Eestisse

Bulgaariast või Küprosel. Sellisel juhul on efektiivseks tulumaksumääraks samuti 10%. Eesti riigi tulumaksutulu igal üksikul juhul null. Intressimaksete ja litsentsitasude suunamisel Euroopa Liidu liikmesriigist Eestisse on soodsaim selline struktuur, kus tulud suunatakse Eestisse suvalisest liikmesriigist, peale Bulgaaria, Kreeka, Läti, Poola või Portugali. Kui tegemist ei ole äsja loetletud riikidega, siis kujuneb efektiivseks tulumaksumääraks 0%. Eesti riigi tulumaksutulu on igal üksikul juhul null.

Tulude suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriiki ei saa määrata soodsamat väljamakse liiki, kuna ei dividendidel, intressimaksetel ega litsentsitasudel ei ole üksteise ees olulist eelist. Tulude suunamisel Euroopa Liidu liikmesriigist Eestisse on intressimaksetel ja litsentsitasudel dividendide ees aga selge maksueelis ning nende väljamaksete kasutamisel ei kaasne üldjuhul mingit tulumaksukulu. Intressimaksete ja litsentsitasude abil on sisuliselt võimalik mujal Euroopa Liidus teenitud tulud maksuvabalt Eestisse suunata ning neid siin maksuvabalt hoiustada. Siinkohal soovitab autor rakendada riigil intressimaksetest ja litsentsitasudest saadud tulule 21%list tulumaksu, kus maksuobjektiks oleks äriühingu kasum ning maksuperioodiks üks aasta.

Töös leitud efektiivsete tulumaksumäärade valemid ning konkreetsete suurused võimaldavad luua kontserniettevõtetele tulumaksulust säästvaid maksude optimeerimisskeeme ning annavad riigile ülevaate tulude suunamise mõjudest tulumaksutuludele. Töös leitud siseriiklikest efektiivsetest ettevõtte tulumaksu määradest võib kasu olla Euroopa Liidu tulumaksusüsteemi uurijatel. Käesolevast tööst on välja jäänud tulude suunamine renditasude abil ning seega on siinkohal tegu ühe töö edasi arendamise suunaga. Võimalike edasiarenduste raames saaks uurida ka tulumaksukulu liidust välja poole ulatuvates maksude optimeerimisskeemides, eelkõige *directive shopping* strateegia raames, kus käesolevas töös leitud liidusisene tulumaksukulu oleks töö üheks sisendiks. Ühtlasi on edasiarenduste raames võimalik luua reaalsele äriühingutele fiktiivseid maksude optimeerimisskeeme, mille aluseks oleksid käesolevas töös leitud efektiivsed tulumaksumäärad.

VIIDATUD ALLIKAD

1. **Arula, K., Kalda, J., Kuldkepp, A., Zernask, J., Liivat, L., Kivistik, L., Pellis, T., Trahv, P.** Maksuviidad 2004. Äripäeva kirjastuse AS, 2003, 184 lk.
2. **Bárdosi, O.** New CFC Regime in Hungary. 2010. [http://www.whitecase.com/globaltaxreport_012010_6/] 16.04.2012.
3. **Broe, L.** International Tax Planning and Prevention of Abuse. Amsterdam: IBFD, 2008, 1112 p.
4. **Buldas, V.** Tulude maksustamisega seotud optimeerimisskeemid Eestis – Töötasu dividendidega asendamise aspekt. Tartu Ülikooli magistritöö, 2010, 128 lk.
5. Corporate Tax: Tax base in Poland. PricewaterhouseCoopers International Limited. [http://investing-in-poland.pl/taxes_ct_tax_base.html] 16.04.2012.
6. **de Mooij, R., Nicodème, G.** How Corporate Tax Competition Reduces Personal Tax Revenue. – CESifo Dice Report, 2008, Vol. 1., pp. 27 – 31.
7. **Devereux., M., P., Griffith, R., Klemm, A.** Can International Tax Competition Explain Corporate Income Tax Reforms? – Economic Policy, 2006, Vol. 10, pp. 450 – 495.
8. **Ehrhardt, M., C., Brigham, E., F.** Corporate Finance. 4. trükk, Mason: South-Western Cengage Learning, 2011, 848 p.
9. Euroopa Komisjoni ettepanek nr COM/2011/714. Välja andnud Euroopa Komisjion 11. novembril 2011. a.
10. Euroopa Liidu direktiiv nr 2003/49/EÜ. Vastu võtnud Euroopa Liidu Nõukogu 3. juunil 2003. a. Euroopa Liidu Teataja L 157, 26.06.2003

11. Euroopa Liidu direktiiv nr. 2003/123/EÜ. Vastu võtnud Euroopa Liidu Nõukogu 22. detsembril 2003. a. Euroopa Liidu Teataja L 007, 13.01.2004.
12. Euroopa Liidu direktiiv nr. 90/435/EMÜ. Vastu võtnud Euroopa Majandusühenduse Nõukogu 23. juulil 1990. a. Euroopa Ühenduse Teataja L 225, 20.08.1990.
13. Highlights series 2012. Deloitte Global Services Limited. [<http://www.deloitte.com/taxguides>] 16.04.2012.
14. **Karayan, J., E., Swenson, C., W., Neff, J., W.** Strategic Corporate Tax Planning. Hoboken: John Wiley & Sons, Inc., 2002, 376 p.
15. Karistusseadustik. Vastu võetud Riigikogus 6. juunil 2001. a. Riigi Teataja I osa, 2001, nr. 61, art. 364.
16. **Klauson, I.** Stabiilsus maksudes olulisim. – Äripäev, 2. juuni 2009. [<http://leht.aripaev.ee/?PublicationId=464dc490-fb94-4024-9b75-258ddc8543a9&articleid=24447&paperid=3A8E9B5A-BC1B-4F55-AA5E-A1728FE09DD8>] 15.12.2011.
17. **Kubatova, K., Rihova, L.** Factors Affecting Revenues from Corporate Tax. VSE: Praha, 2008, 13 p.
18. **Lehis, L.** Maksuõigus. Tallinn: Juura, 2004, 479 lk.
19. **Lemendik, K.** Siirdehindadest revidendi vaatenurgast. Eesti Maksu- ja Tolliamet, PwC maksuseminari ettekanne, 2011.
20. **Lentsius, H., Lehtis, M.** Siirdehindade kontroll praktiku pilgu läbi. – Raamatupidamise Praktik, aprill 2011. [<http://www.pwc.com/ee/et/insights/assets/articles/2011/article31032011.jhtml>] 12.11.2011.
21. Maksu- ja Tolliameti põhimäärus. Vastu võtnud Rahandusminister 6. oktoobril 2008. a. Riigi Teataja III osa, 2008, nr. 84, art. 1168.

22. Maksukorralduse seadus. Vastu võetud Riigikogus 20. veebruaril 2002. a. Riigi Teataja I osa, 2002, nr. 26, art. 150.
23. **Pearson, M., Förster, M., D’Ercole M. M.** Are we growing unequal? New evidence on changes in poverty and incomes over the past 20 years. – Growing Unequal? Income Distribution and Poverty in OECD Countries., 2008, No. 10, 8 p. [<http://www.oecd.org/dataoecd/48/56/41494435.pdf>] 01.02.2012
24. **Reiljan, E.** Eesti positsioon välisinvesteeringute sihtriigina Euroopa Liidu laienemise kontekstis – Euroopa Kolledži loengud. Vihik nr. 10., 2001, 31 lk. [http://www.valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/riigikantselei/euroopa/arhiiv/el-alane-teavitustegevus/vanad-infomaterjalid/eesti_positsioon_valisinvesteeringute_sihtriigina.pdf] 16.04.2012.
25. **Saag, M.** Siirdehinnad Eestis. Tallinn: Professional Knowledge, 2007, 232 lk.
26. **Sander, P.** Väärtpaberite analüüs. Tartu Ülikooli loengukonspekt. Tartu Ülikooli Majandusteaduskond, 2009, 42 lk.
27. **Sander, P., Kantšukov, M., Buldas, V.** The Use of Tax Planning Schemes Based On the Differential Taxation of Labor Income and Capital In Estonia. 2010, 13 p.
28. **Scholes, M. S.; Wolfson, M. A.; Erickson, M., Maydew, E. L.; Shevlin, T.** Taxes and business strategy. 2004, 556 p.
29. Seletuskiri tulumaksuseaduse eelnõu juurde. 1999. [<http://web.riigikogu.ee/ems/saros/9916/991690002.html>] 12.12.2011.
30. Seotud isikute vahel tehtud tehingute väärtuse määramise meetodid. Vastu võtnud Rahandusminister 10. novembril 2006 a. Riigi Teataja III osa, 2006, nr. 81, art. 1506.
31. Sotsiaalmaksuseadus. Vastu võetud Riigikogus 13. detsembril 2000. a. Riigi Teataja I osa, 2000, nr. 102, art. 675.

32. Special Contribution for Defence Law. HMI & Partners Chartered Accountants Ltd.
[\[http://www.hmiaccountants.com/special_contribution.php\]](http://www.hmiaccountants.com/special_contribution.php) 18.04.2012.
33. **Tammert, P.** Tulumaks. Tallinn: Sisekaitseakadeemia, 2006, 154 lk.
34. Tulumaksuseadus. Vastu võetud Riigikogus 15. detsembril 1999. a. Riigi Teataja I osa, 1999, nr. 101, art. 903.
35. **van Dijk, M., Weyzig, F., Murphy, R.** The Netherlands: A Tax Haven?
Amsterdam: SOMO, 2006, 83 p.

LISAD

Lisa 1. Ettevõtte tulumaksumäärad

Ettevõtte tulumaksu määrad			
Riik	CIT _{NOM}	CIT _{EFDOM}	Nominaalset tulumaksumäära tõstvad asjaolud
Austria	25.00%	25.00%	Puuduvad
Belgia	33.00%	33.99%	Nominaalne ettevõtte tulumaksumäär on 33%. Nominaalsele tulumaksukohustusele lisandub 3% line tulumaksukohustus, tõstes tulumaksumäära ($0.33 * 1.03 = 0.3399$) 33.99% peale.
Bulgaaria	10.00%	10.00%	Puuduvad
Eesti	21.00%	*21.00%	Nominaalne ettevõtte tulumaksumäär on 21%. Tulumaksu ei arvestata äriühingu kasumilt, vaid dividendidelt ja muudelt kasumieraldistelt. Seega on ettevõtte kasumile kohalduv ettevõtte tulumaksu määr 0%.
Hispaania	30.00%	30.00%	Puuduvad
Holland	20.00%	25.00%	Nominaalne ettevõtte tulumaksumäär on 20% ning see kohaldub maksustatavast kasumist esimesele 200 000 eurole. Ülejäänud osa maksustatavast kasumist on maksustatud 25%lise ettevõtte tulumaksumääraga. Töös kasutatakse 25%list ettevõtte tulumaksumäära.
CIT _{NOM} – Nominaalne siseriiklik ettevõtte tulumaksu määr (<i>nominal corporate income tax</i>) ehk üldsätete alusel kohalduv tavapärase ettevõtte tulumaksumäär.			
CIT _{EFDOM} – Efektiivne siseriiklik ettevõtte tulumaksu määr (<i>effective domestic corporate income tax</i>), mis võtab arvesse töös seatud eeldustele vastavale äriühingule erisätetest tulenevaid nominaalset ettevõtte tulumaksumäära muutvaid asjaolusid. Tulenevalt töös seatud eelduste iseärasustest on kõik kohalduvad nominaalset ettevõtte tulumaksumäära muutvad asjaolud maksumäära tõstvad asjaolud.			
*Töös kasutatakse peale tärniga märgistatud tulumaksumäära veel mõnda teist maksumäära (vt lahtrit “nominaalset ettevõtte tulumaksumäära tõstvad asjaolud”).			

Allikas: (Highlights series 2012); autori koostatud.

Lisa 1 järg

Ettevõtte tulumaksu määrad			
Riik	CIT _{NOM}	CIT _{EFDOM}	Nominaalset tulumaksumäära tõstvad asjaolud
Iirimaa	12.50%	*25.00%	Nominaalne ettevõtte tulumaksumäär on 12.5% ning seda kohaldatakse aktiivsele tulule. Passiivsele tulule kohaldatakse 25%list tulumaksumäära. Aktiivne tulu on aktiivsest majandustegevusest saadud tulu, passiivne tulu on investeringutest saadud tulu (Lehis 2004: 228). Töös kasutatakse 12,5%list tulumaksumäära, kui Iirimaa on tulude suunamisel lähteriigiks, kuna töös seatud eeldus 5 kohaselt toimub lähteriigis aktiivne majandustegevus, mille tulemusel tekib aktiivne tulu. Töös kasutatakse 25%list tulumaksumäära, kui Iirimaa on tulude suunamisel residentsusriigiks, kuna töös vaadeldud väljamaksetest saadud tulu on oma olemuselt passiivne tulu.
Itaalia	27.50%	*38.00%	Nominaalne ettevõtte tulumaksumäär on 27.5%. Aktiivset tulu tootvatele äriühingutele lisandub regionaalne lisamaks, mis võib ulatuda 4.97%ni, tõstes tulumaksumäära $(0.275+0.049=0.3247)$ 32.47% peale. Passiivset tulu tootvatele äriühingutele kohaldatakse 38%list tulumaksumäära. Aktiivne tulu on aktiivsest majandustegevusest saadud tulu, passiivne tulu on investeringutest saadud tulu (Lehis, 2004: 228). Töös kasutatakse 32.47%list tulumaksumäära, kui Itaalia on tulude suunamisel lähteriigiks, kuna töös seatud eeldus 5 kohaselt toimub lähteriigis aktiivne majandustegevus, mille tulemusel tekib aktiivne tulu. Töös kasutatakse 38%list tulumaksumäära, kui Itaalia on tulude suunamisel residentsusriigiks, kuna töös vaadeldud väljamaksetest saadud tulu on oma olemuselt passiivne tulu.
CIT _{NOM} – Nominaalne siseriiklik ettevõtte tulumaksu määr (<i>nominal corporate income tax</i>) ehk üldsätete alusel kohalduv tavapärane ettevõtte tulumaksumäär.			
CIT _{EFDOM} – Efektiivne siseriiklik ettevõtte tulumaksu määr (<i>effective domestic corporate income tax</i>), mis võtab arvesse töös seatud eeldustele vastavale äriühingule erisätetest tulenevaid nominaalset ettevõtte tulumaksumäära muutvaid asjaolusid. Tulenevalt töös seatud eelduste iseärasustest on kõik kohalduvad nominaalset ettevõtte tulumaksumäära muutvad asjaolud maksumäära tõstvad asjaolud.			
*Töös kasutatakse peale tärniga märgistatud tulumaksumäära veel mõnda teist maksumäära (vt lahtrit “nominaalset ettevõtte tulumaksumäära tõstvad asjaolud”).			

Allikas: (Highlights series 2012); autori koostatud.

Lisa 1 järg

Ettevõtte tulumaksu määrad			
Riik	CIT _{NOM}	CIT _{EFDOM}	Nominaalset tulumaksumäära tõstvad asjaolud
Kreeka	20.00%	25.00%	Nominaalne ettevõtte tulumaksumäär on 20%. Aktsiaseltsidele (inglise keeles <i>partnership</i>) kohaldatakse 25% list tulumaksumäära. Käesolev töö lähtub eeldusest, et Kreeka äriühing on aktsiaselts.
Küpros	10.00%	10.00%	Nominaalne ettevõtte tulumaksumäär on 10%. Üldjuhul lisandub intressitulule 5% ning dividenditulule 10% line lisamaks (inglise keeles <i>Special Contribution for Defence - SCD</i>). Välisriigi äriühingult saadud dividenditulu on sellest lisamaksust vabastatud, kui: 1) välisriigi äriühingu otseselt või kaudselt tulu toov investeerimistegevus moodustab äriühingu tegevusest alla 50%; 2) välisriigi äriühingu residentsusriigis on välisriigi äriühingu tulumaksukoormus alla 5%. Välisriigi äriühingult saadud intressitulu on sellest maksust vabastatud, kui intressitulu aluseks olev tegevus on tihedalt seotud Küprose äriühingu tavapärase majandustegevusega (<i>Special...</i>). Töös lähtutakse eeldusest, et SCD lisamaksust vabastamise tingimused on täidetud nii dividenditulu kui intressitulu puhul.
Leedu	15.00%	15.00%	Puuduvad
CIT _{NOM} – Nominaalne siseriiklik ettevõtte tulumaksu määr (<i>nominal corporate income tax</i>) ehk üldsätete alusel kohalduv tavapärase ettevõtte tulumaksumäär.			
CIT _{EFDOM} – Efektiivne siseriiklik ettevõtte tulumaksu määr (<i>effective domestic corporate income tax</i>), mis võtab arvesse töös seotud eeldustele vastavale äriühingule erisätetest tulenevaid nominaalset ettevõtte tulumaksumäära muutvaid asjaolusid. Tulenevalt töös seotud eelduste iseärasustest on kõik kohalduvad nominaalset ettevõtte tulumaksumäära muutvad asjaolud maksumäära tõstvad asjaolud.			
*Töös kasutatakse peale tärniga märgistatud tulumaksumäära veel mõnda teist maksumäära (vt lahtrit “nominaalset ettevõtte tulumaksumäära tõstvad asjaolud”).			

Allikas: (Highlights series 2012); autori koostatud.

Lisa 1 järg

Ettevõtte tulumaksu määrad			
Riik	CIT _{NOM}	CIT _{EFDOM}	Nominaalset tulumaksumäära tõstvad asjaolud
Luksemburg	21.00%	28.80%	Nominaalne ettevõtte tulumaksumäär on 21%. Sellele lisandub töötuse fondi (inglise keeles <i>unemployment fund</i>) minev 5% line lisamaks, tõstes tulumaksumäära ($0.21 * 1.05 = 0.2205$) 22.05% peale. Lisaks riiklikule tulumaksule lisandub veel regionaalne tulumaks, mis võib ulatuda kuni 6.75%ni, tõstes maksimaalse ettevõtte tulumaksumäära ($0.2205 + 0.0675 = 0.288$) 28.8% peale. Töös kasutatakse maksimaalset ettevõtte tulumaksumäära.
Läti	15.00%	15.00%	Puuduvad
Malta	35.00%	*35.00%	Nominaalne ettevõtte tulumaksumäär on 35%. Passiivse intressitulu ja litsentsitulu korral on Malta äriühingul võimalik taodelda osalist tulumaksutagatist 2/3 ulatuses, kui Malta äriühing tõestab, et on välisriigis intressi-/litsentsitulult tulumaksu tasunud, ning 5/7 ulatuses, kui intressi/litsentsitulu on välisriigis eelnevalt maksustatud vähem kui 5% lise tulumaksuga. Töös seatud eeldustel ei ole litsentsitasudelt ja intressimaksetelt väljamaksmisel tulumaksu kinni peetud. Seega kohaldatakse töös intressi- ja litsentsitulule ($0.35 * 5/7 = 0.25$) 25% list tulumaksu.
Poola	19.00%	19.00%	Puuduvad
CIT _{NOM} – Nominaalne siseriiklik ettevõtte tulumaksu määr (<i>nominal corporate income tax</i>) ehk üldsätete alusel kohalduv tavapärase ettevõtte tulumaksumäär.			
CIT _{EFDOM} – Efektiivne siseriiklik ettevõtte tulumaksu määr (<i>effective domestic corporate income tax</i>), mis võtab arvesse töös seatud eeldustele vastavale äriühingule erisätetest tulenevaid nominaalset ettevõtte tulumaksumäära muutvaid asjaolusid. Tulenevalt töös seatud eelduste iseärasustest on kõik kohalduvad nominaalset ettevõtte tulumaksumäära muutvad asjaolud maksumäära tõstvad asjaolud.			
*Töös kasutatakse peale tärniga märgistatud tulumaksumäära veel mõnda teist maksumäära (vt lahtrit “nominaalset ettevõtte tulumaksumäära tõstvad asjaolud”).			

Allikas: (Highlights series 2012); autori koostatud.

Lisa 1 järg

Ettevõtte tulumaksu määrad			
Riik	CIT _{NOM}	CIT _{EFDOM}	Nominaalset tulumaksumäära tõstvad asjaolud
Portugal	25.00%	31.50%	Nominaalne ettevõtte tulumaksumäär on 25%. Kasumiosale, mis on suurem kui 1.5 mln EUR, lisandub 3% ning kasumiosale, mis on suurem kui 10 mln EUR, lisandub 5%. Lisaks riiklikule tulumaksule lisandub ettevõtte tulumaksule veel 1,5 %line kohalik ettevõtte tulumaks, mis tõstab maksimaalse ettevõtte tulumaksumäära 31.5% peale. Töös kasutatakse maksimaalset ettevõtte tulumaksumäära.
Prantsusmaa	33.33%	36.10%	Nominaalne ettevõtte tulumaksumäär on 33.33%. Tulumaksu baasile (kasumile), mis ületab 763 000EUR lisandub 3.3%line lisamaks, tõstes tulumaksumäära ($0.3333 \cdot 1.033 = 0.3443$) 34.43% peale. Ettevõtetele, mille käibe ületab 250 mln EUR, kohaldatakse nominaalsele tulumaksumäära asemel 5% kõrgemat maksumäära, tõstes tulumaksumäära ($0.3333 \cdot 1.05 = 0.35$) 35% peale. Sellisele ettevõtte kasumiosale, mis ületab 763 000 EUR, kohaldub seega ($0.3333 \cdot 1.05 + 0.3333 \cdot 0.033 = 0.3609$) 36.10%line tulumaks. Töös võetakse tulumaksumääraks maksimaalne võimalik tulumaksumäär ehk 36.10%line tulumaksumäär.
Rootsi	26.30%	26.30%	Puuduvad
Rumeenia	16.00%	16.00%	Puuduvad
CIT _{NOM} – Nominaalne siseriiklik ettevõtte tulumaksu määr (<i>nominal corporate income tax</i>) ehk üldsätete alusel kohalduv tavapärane ettevõtte tulumaksumäär.			
CIT _{EFDOM} – Efektiivne siseriiklik ettevõtte tulumaksu määr (<i>effective domestic corporate income tax</i>), mis võtab arvesse töös seatud eeldustele vastavale äriühingule erisätetest tulenevaid nominaalset ettevõtte tulumaksumäära muutvaid asjaolusid. Tulenevalt töös seatud eelduste iseärasustest on kõik kohalduvad nominaalset ettevõtte tulumaksumäära muutvad asjaolud maksumäära tõstvad asjaolud.			
*Töös kasutatakse peale tärniga märgistatud tulumaksumäära veel mõnda teist maksumäära (vt lahtrit “nominaalset ettevõtte tulumaksumäära tõstvad asjaolud”).			

Allikas: (Highlights series 2012); autori koostatud.

Lisa 1 järg

Ettevõtte tulumaksu määrad			
Riik	CIT _{NOM}	CIT _{EFDOM}	Nominaalset tulumaksumäära tõstvad asjaolud
Saksamaa	15.00%	32.83%	Nominaalne ettevõtte tulumaksumäär on 15%. Sellele lisandub kohalik tulumaks, mis võib olla kuni 17%, tõstes tulumaksumäära 32% peale. Nominaalsele ettevõtte tulumaksumäärale lisandub veel 5.5% line lisamaks, tõstes maksimaalse ettevõtte tulumaksumäära ($0.15 \cdot 1.055 + 0.17 = 0.32825$) 32.825% peale. Töös kasutatakse maksimaalset tulumaksumäära
Slovakkia	19.00%	19.00%	Puuduvad.
Sloveenia	20.00%	20.00%	Puuduvad
Soome	26.00%	26.00%	Puuduvad
Suurbritannia	24.00%	24.00%	Puuduvad
Taani	25.00%	25.00%	Puuduvad
Tšehhi	19.00%	19.00%	Puuduvad
Ungari	10.00%	19.00%	Nominaalne ettevõtte tulumaksumäär on 10% ning kohaldub kasumile, mis ei ületa 500 mln HUF. Ülejäänud kasumi osale kohaldatakse 19% list tulumaksumäära. Töös kasutatakse maksimaalset tulumaksumäära.
CIT _{NOM} – Nominaalne siseriiklik ettevõtte tulumaksu määr (<i>nominal corporate income tax</i>) ehk üldsätete alusel kohalduv tavapärane ettevõtte tulumaksumäär.			
CIT _{EFDOM} – Efektiivne siseriiklik ettevõtte tulumaksu määr (<i>effective domestic corporate income tax</i>), mis võtab arvesse töös seatud eeldustele vastavale äriühingule erisätetest tulenevaid nominaalset ettevõtte tulumaksumäära muutvaid asjaolusid. Tulenevalt töös seatud eelduste iseärasustest on kõik kohalduvad nominaalset ettevõtte tulumaksumäära muutvad asjaolud maksumäära tõstvad asjaolud.			
*Töös kasutatakse peale tärniga märgistatud tulumaksumäära veel mõnda teist maksumäära (vt lahtrit “nominaalset ettevõtte tulumaksumäära tõstvad asjaolud”).			

Allikas: (Highlights series 2012); autori koostatud.

Lisa 2. Välisriigi äriühingult saadud dividenditulu tulumaksust vabastamine

Välisriigi äriühingult saadud dividenditulu tulumaksust vabastamine	
Riik	Vabastusmeetodi rakendamise tingimused*
Austria	1) välisriigi äriühinguks on äriühing, mis on võrreldav Austria äriühinguga, või äriühing, mis on loetletud ema- ja tütarühingudirektiivis; 2) Austria äriühingul on välisriigi äriühingus vähemalt 10%line osalus; 3) Austria äriühing on nimetatud osalust hoidnud katkematult vähemalt 1 aasta.
Belgia	1) Belgia äriühingul on välisriigi äriühingus vähemalt 10%line või vähemalt 2.5mln eurose turuväärtusega osalus; 2) välisriigi äriühing on oma residentsusriigis (tulude suunamise lähteriigis) nende tulude suhtes, millest väljamakse toimub, tulumaksukohusustlane (kasum on välisriigis tulumaksuga maksustatud); 3) Belgia äriühingul on punktis 1 nimetatud osalus olnud katkematult vähemalt 1 aasta.
Bulgaaria	Välisriigi äriühingu residentsusriigiks on Euroopa Liidu liikmesriik või Euroopa Majanduspiirkonda kuuluv riik (lisandub Island ja Norra).
Eesti	1) Välisriigi äriühingu residentsusriigiks on Euroopa Liidu liikmesriik või Euroopa Majanduspiirkonda kuuluv riik või Šveits ja Eesti äriühing omab välisriigi äriühingus vähemalt 10%list osalust või 10%list häälteenamust; või 2) Välisriigi äriühingu residentsusriigiks ei ole eelpool nimetatud riik ja Eesti äriühingul on välisriigi äriühingus vähemalt 10%line osalus või häälteosa ning dividendide aluseks olevast kasumiosast on välisriigis tasutud tulumaks.
*Juhul, kui riik ei rakenda dividenditulule vabastusmeetodit, siis on lahtris kirjas krediidimeetodi rakendamise tingimused.	

Allikas: (Highlights series 2012); autori koostatud.

Lisa 2 järg

Välisriigi äriühingult saadud dividenditulu tulumaksust vabastamine	
Riik	Vabastusmeetodi rakendamise tingimused*
Hispaania	Vabastusmeetodit ei rakendata. Rakendatakse krediidimeetodit. Krediidimeetodit rakendatakse välisriigis makstud ettevõtte tulumaksu suhtes tingimusteta ning dividendide väljamaksmisel kinnipeetud tulumaksu suhtes tingimusel, et Hispaania äriühingul on välisriigi äriühingus vähemalt 5%line otsene või kaudne osalus, mida ta on eelnevalt säilitanud katkematult vähemalt 1 aasta. Maksukrediit on piiratud summaga, mis tuleks tulumaksuna tasuda Hispaanias, kui tulu oleks teenitud Hispaanias.
Holland	Hollandi äriühingul on välisriigi äriühingul vähemalt 5%line osalus ning: 1) välisriigi äriühing ei ole Hollandi äriühingu jaoks portfelliinvesteering (enamjaolt passiivse tulu allikas); või 2) välisriigi äriühing on välisriigis tulumaksukohustuslane ja talle rakendub mõistliku määraga tulumaks; või 3) vähem kui 50% välisriigi äriühingu varadest on passivne vara lähtuvalt vara turuväärtusest.
Iirimaa	Vabastusmeetodit ei rakendata. Rakendatakse krediidimeetodit. Maksukrediit on piiratud summaga, mis tuleks tulumaksuna tasuda Iirimaaal, kui tulu oleks teenitud Iirimaaal.
Itaalia	Itaalia äriühing on välisriigi äriühingu tütarühing ning välisriigi äriühingu residentsusriigiks ei ole maksuparadiis ning dividenditulu ei ole suunatud läbi musta nimekirja kantud riigi. Dividenditulu on tulumaksust vabastatud vaid 95% ulatuses. Ülejäänud 5% rakendub ettevõtte tulumaks.
Kreeka	Välisriigi äriühing ja Kreeka äriühing vastavad ema- ja tütarühingu direktiivis sätestatud nõuetele ning saadud dividenditulu on hoiustatud maksuvabal reservkontol.
*Juhul, kui riik ei rakenda dividenditulule vabastusmeetodit, siis on lahtis kirjas krediidimeetodi rakendamise tingimused.	

Allikas: (Highlights series 2012); autori koostatud.

Lisa 2 järg

Välisriigi äriühingult saadud dividenditulu tulumaksust vabastamine	
Riik	Vabastusmeetodi rakendamise tingimused*
Küpros	Dividenditulu on vabastatud 10%lisest ettevõtte tulumaksust, kui dividendi maksjaks on välisriigi äriühing või Küprose äriühing.
Leedu	Välisriigi äriühing ja Leedu äriühing vastavad ema- ja tütarühingu direktiivis sätestatud nõuetele.
Luksemburg	Luksemburgi äriühing hoiab välisriigi äriühingus vähemalt 10%list või 1.2mln euro suuruse turuväärtusega osalust katkematult vähemalt 1 aasta.
Läti	Läti äriühingul on välisriigi äriühingus vähemalt 25%line osalus ja 25%line häälteenus ning välisriigi äriühingu residentsusriigiks ei ole musta nimekirja kantud riik.
Malta	Malta äriühingul on välisriigi tütarühingus vähemalt 10%line osalus (rakendatakse ka teisi osalusele kehtestatud nõudeid). Juhul kui välisriigi äriühingus omatav osalus on omandatud peale 1. jaanuari 2007, siis lisaks eelnevale peab: välisriigi äriühingu residentsusriik olema Euroopa Liidu liikmesriik või teenima vähem kui 50% oma tulust passivsest intressi- ja litsentsitulust või olema tulumaksukohustuslane vähemalt 15%lise tulumaksumäära ulatuses.
Poola	Välisriigi äriühingu residentsusriik on Euroopa Liidu liikmesriik või Euroopa Majandusalasse kuuluv riik ning Poola äriühingul on välisriigi äriühingus vähemalt 15%line osalus, mida ta säilitab katkematult vähemalt 2 aastat. Šveitsi äriühingu puhul peab Poola äriühingu osalus olema vähemalt 25%line. (Corporate...)
*Juhul, kui riik ei rakenda dividenditulule vabastusmeetodit, siis on lahtris kirjas krediitmeetodi rakendamise tingimused.	

Allikas: (Highlights series 2012); autori koostatud.

Lisa 2 järg

Välisriigi äriühingult saadud dividenditulu tulumaksust vabastamine	
Riik	Vabastusmeetodi rakendamise tingimused*
Portugal	1) Portugali äriühing ei ole läbipaistev juridiiline isik (inglise keeles <i>transparent entity</i>); 2) äriühingul on välisriigi äriühingus vähemalt 10%line osalus, mida ta on hoidnud katkematult vähemalt 1 aasta; 3) dividenditulu aluseks olev kasumiosa on välisriigis eelnevalt tulumaksuga maksustatud; 4) välisriigi äriühingu residentsusriik on Euroopa Liidu liikmesriik või Euroopa Majandusalasse kuuluv riik, millel on Portugaliga maksuadministreerimisalast koostööd käsitlev leping, mis on vastav Euroopa Liidus kehtivatele nõuetele; 5) välisriigi äriühingu residentsusriik on Aafrika riik, mille ametlik keel on portugali keel, või Ida-Timor, kui Portugali äriühingul on olnud Ida-Timori äriühingus vähemalt 25%line osalus katkematult vähemalt kaks aastat.
Prantsusmaa	Prantsuse äriühing omab välisriigi äriühingus vähemalt 5%list osalust ja 5%list hälteenamust ning säilitab seda osalust katkematult vähemalt 2 aastat. Dividenditulu on tulumaksust vabastatud aga ainult 95% ulatuses. Ülejäänud 5%le kohaldub ettevõtte tulumaks.
Rootsi	Vabastusmeetodit ei rakendata. Rakendatakse krediidimeetodit. Maksukrediit on piiratud summaga, mis tuleks tulumaksuna tasuda Rootsis, kui tulu oleks teenitud Rootsis.
Rumeenia	Välisriigi äriühing ja Poola äriühing vastavad ema- ja tütaretevõtte direktiivis sätestatud nõuetele.
*Juhul, kui riik ei rakenda dividenditulule vabastusmeetodit, siis on lahtis kirjas krediidimeetodi rakendamise tingimused.	

Allikas: (Highlights series 2012); autori koostatud.

Lisa 2 järg

Välisriigi äriühingult saadud dividenditulu tulumaksust vabastamine	
Riik	Vabastusmeetodi rakendamise tingimused*
Saksamaa	Saksa äriühing on Saksamaa resident. Dividenditulu on tulumaksust vabastatud vaid 95% ulatuses. Ülejäänud 5%le rakendub ettevõtte tulumaks.
Slovakkia	Vabastusmeetodit ei rakendata. Dividenditulu ei kuulu üldjuhul maksustamisele.
Sloveenia	Välisriigi äriühingu residentsusriik on Euroopa Liidu liikmesriik või riik, mis ei ole kantud Sloveenia Rahandusministeeriumi musta nimekirja.
Soome	Välisriigi äriühingu residentsusriigiks on Euroopa Liidu liikmesriik või riik, millega Soomel on maksuleping.
Suurbritannia	Dividenditulu on üldjuhul tulumaksust vabastatud, välja arvatud juhul, kui välisriigi äriühing on pank, kindlustusettevõtte või muu finantsasutus.
Taani	1.1) Taani äriühing omab välisriigi äriühingus vähemalt 10% list osalust; ning 1.2) Välisriigi äriühingule kohaldub ema- ja tütarühingu direktiiv või välisriigi äriühingu residentsusriigil on Taaniga maksuleping; või 2) Taani äriühing ja välisriigi äriühing kvalifitseeruvad kohustuslikule Taani maksukonsolidatsioonile või vabatahtlikule Taani maksukonsolidatsioonile; või kvalifitseeruvad vabatahtlikule Taani rahvusvahelisele maksukonsolidatsioonile, aga ei ole sellist maksustamist valinud.
Tšehhi	1) Välisriigi äriühing on Euroopa Liidu liikmesriigi resident ning Tšehhi äriühingul on välisriigi äriühingus vähemalt 10%line osalus, mida ta on hoidnud katkematult vähemalt 1 aasta; või 2) välisriigi äriühing on sellise Euroopa Liidu välise riigi resident, kellel on Tšehhiga maksuleping, ning kellel on teatud juriidiline vorm, ning kes rahuldab ema- ja tütarühingus välisriigi äriühingule sätestatud miinimumnõudeid, ning kes on oma residentsusriigis maksukohustuslane sellise maksu suhtes, mis on sarnane Tšehhi tulumaksuga ja on vähemalt 12%lise määraga.
Ungari	Välisriigi äriühing ei ole kontrollitud välisriigi äriühing (inglise keeles <i>controlled foreign company</i> -CFC). CFCks loetakse välisriigi äriühingut, mille omanik on Ungari füüsilisest isikust resident, kellel on äriühingus vähemalt 10%line osalus; või äriühingut, mis saab enamuse oma tulust Ungaris asuvatest tuuallikatest (Bárdosi, 2010).
*Juhul, kui riik ei rakenda dividenditulule vabastusmeetodit, siis on lahtris kirjas krediitimeetodi rakendamise tingimused.	

Allikas: (Highlights series 2012); autori koostatud.

Lisa 3. Efektiivne tulumaksumäär tulude suunamisel Eestist Euroopa Liidu liikmesriiki

Tulude suunamine Eestist EL-liikmesriiki						
Residentsusriik	Dividendid			Intressimaksed ja litsentsitasud		
	Y _D	Eesti maksutulu	Liikmesriigi maksutulu	Y _{IL}	Eesti maksutulu	Liikmesriigi maksutulu
Austria	21.00%	21.00%	0%	25.00%	0%	25.00%
Belgia	22.34%	21.00%	1.34%	33.99%	0%	33.99%
Bulgaaria	21.00%	21.00%	0%	10.00%	0%	10.00%
Hispaania	38.40%	21.00%	17.40%	30.00%	0%	30.00%
Holland	21.00%	21.00%	0%	25.00%	0%	25.00%
Iirimaa	35.50%	21.00%	14.50%	25.00%	0%	25.00%
Itaalia	22.50%	21.00%	1.50%	38.00%	0%	38.00%
Kreeka	21.00%	21.00%	0%	25.00%	0%	25.00%
Küpros	21.00%	21.00%	0%	10.00%	0%	10.00%
Leedu	21.00%	21.00%	0%	15.00%	0%	15.00%
Luksemburg	21.00%	21.00%	0%	28.80%	0%	28.80%
Läti	21.00%	21.00%	0%	15.00%	0%	15.00%
Malta	21.00%	21.00%	0%	25.00%	0%	25.00%
Poola	21.00%	21.00%	0%	19.00%	0%	19.00%
Portugal	21.00%	21.00%	0%	31.50%	0%	31.50%
Prantsusmaa	22.43%	21.00%	1.43%	36.10%	0%	36.10%
Rootsi	36.25%	21.00%	15.25%	26.30%	0%	26.30%
Rumeenia	21.00%	21.00%	0%	16.00%	0%	16.00%
Saksamaa	22.30%	21.00%	1.30%	32.825%	0%	32.83%
Slovakkia	21.00%	21.00%	0%	19.00%	0%	19.00%
Sloveenia	21.00%	21.00%	0%	20.00%	0%	20.00%
Soome	21.00%	21.00%	0%	26.00%	0%	26.00%
Suurbritannia	21.00%	21.00%	0%	24.00%	0%	24.00%
Taani	21.00%	21.00%	0%	25.00%	0%	25.00%
Tšehhi	21.00%	21.00%	0%	19.00%	0%	19.00%
Ungari	21.00%	21.00%	0%	19.00%	0%	19.00%
KESKMINE	23.08%	21.00%	2.08%	24.60%	0%	24.60%
STANDARDHÄLVE	5.08%	0%	5.08%	7.09%	0%	7.09%
Y _D - Efektiivne tulumaksumäär, kui väljamakseks on dividendid						
Y _{IL} - Efektiivne tulumaksumäär, kui väljamakseks on intressimaksed või litsentsitasud						

Allikas: Autori koostatud.

Lisa 4. Efektiivne tulumaksumäär tulude suunamisel Euroopa Liidu liikmesriigist Eestisse

Tulude suunamine EL-liikmesriigist Eestisse						
Lähteriik	Dividendid			Intressimaksed ja litsentsitasud		
	Y_D	Eesti maksutulu	Liikmesriigi maksutulu	Y_{IL}	Eesti maksutulu	Liikmesriigi maksutulu
Austria	25.00%	0%	25.00%	0%	0%	0%
Belgia	33.99%	0%	33.99%	0%	0%	0%
Bulgaaria	10.00%	0%	10.00%	5.00%	0%	5.00%
Hispaania	30.00%	0%	30.00%	0%	0%	0%
Holland	25.00%	0%	25.00%	0%	0%	0%
Iirimaa	12.50%	0%	12.50%	0%	0%	0%
Itaalia	32.47%	0%	32.47%	0%	0%	0%
Kreeka	25.00%	0%	25.00%	5.00%	0%	5.00%
Küpros	10.00%	0%	10.00%	0%	0%	0%
Leedu	15.00%	0%	15.00%	0%	0%	0%
Luksemburg	28.80%	0%	28.80%	0%	0%	0%
Läti	15.00%	0%	15.00%	5.00%	0%	5.00%
Malta	35.00%	0%	35.00%	0%	0%	0%
Poola	19.00%	0%	19.00%	5.00%	0%	5.00%
Portugal	31.50%	0%	31.50%	5.00%	0%	5.00%
Prantsusmaa	36.10%	0%	36.10%	0%	0%	0%
Rootsi	26.30%	0%	26.30%	0%	0%	0%
Rumeenia	16.00%	0%	16.00%	0%	0%	0%
Saksamaa	32.825%	0%	32.83%	0%	0%	0%
Slovakkia	19.00%	0%	19.00%	0%	0%	0%
Sloveenia	20.00%	0%	20.00%	0%	0%	0%
Soome	26.00%	0%	26.00%	0%	0%	0%
Suurbritannia	24.00%	0%	24.00%	0%	0%	0%
Taani	25.00%	0%	25.00%	0%	0%	0%
Tšehhi	19.00%	0%	19.00%	0%	0%	0%
Ungari	19.00%	0%	19.00%	0%	0%	0%
KESKMINE	23.52%	0%	23.52%	0.96%	0%	0.96%
STANDARDHÄLVE	7.76%	0%	7.76%	2.01%	0%	2.01%
Y_D - Efektiivne tulumaksumäär, kui väljamakseks on dividendid						
Y_{IL} - Efektiivne tulumaksumäär, kui väljamakseks on intressimaksed või litsentsitasud						

Allikas: Autori koostatud.

SUMMARY

THE EFFECTIVE INCOME TAX RATE APPLICABLE TO INCOME MOVED WITHIN ONE CORPORATION FROM ESTONIA TO ANOTHER EUROPEAN UNION MEMBER STATE AND FROM A EUROPEAN UNION MEMBER STATE TO ESTONIA

Sven Böttcher

The past few decades have shown a significant rise in the number of international corporations. This has brought along developments in international tax regulation. International tax co-operation is especially important in the European Union, where legislation based on the common market principle is striving towards a common tax policy, while restricting domestic law. The harmonization of European Union law and state law has created new ways for corporations to move their income and optimize their taxes. Therefore it is appropriate to analyze the possibilities available for corporations to move their income within the European Union and its effects to state tax policy.

The purpose of this paper is to find the effective income tax rates applicable to income moved within one corporation from Estonia to another European Union member state and from a European Union member state to Estonia. The effective income tax rate is essentially a figure reflecting the total income tax cost, which includes all income taxes paid in all states included in the tax optimization scheme. The paper examines structures consisting of two entities shifting their income using dividends, interests and royalties. The research tasks necessary for fulfilling the purpose of this paper are:

- finding out the principles of national and international taxation,
- finding out the principles of tax optimization,

- finding out the principles forming the effective income tax rate applicable to income shifted within one corporation in the European Union,
- finding out the effective domestic corporate income tax rate applicable to corporations,
- finding out the effective income tax rates applicable to income shifted from Estonia to another European Union member state and from a European Union member state to Estonia,
- finding out states with the lowest income tax cost when moving income in and out of Estonia,
- finding out the payment with the lowest income tax cost when moving income in and out of Estonia,
- assessing the effects of corporate tax optimization to the income of Estonia.

The first chapter of the paper explained the principles of taxation and tax optimization with a special focus on international income shifting. Taxes are public liabilities, which are based on a legislative act, which have a fiscal or a regulatory purpose, and which create no specific corresponding liabilities for the state. Taxes are different from other public liabilities, such as fines, fees and compulsory insurance payments. This paper was more concentrated on income tax.

Income tax is a tax, which is levied on the tax payer's income. The income tax rate can be proportional or progressive, the tax can be levied by the state or by the local government and the tax payer can be a physical or a legal entity. There can also be other taxes levied on the tax payer's income in addition to income tax. The income tax in Estonia is a state tax levied from both physical and legal entities in proportion to their income. There are no additional taxes levied on the tax payer's income in Estonia.

Tax optimization is a legitimate tax reducing activity with the purpose of increasing long term profits. It is neither forbidden nor encouraged by the tax administration and is different from other tax reducing activities, such as tax avoidance and using tax benefits. The methods of tax optimization are cost planning, income planning and other strategic decisions. This paper focused more on income planning.

Income planning is a method of tax optimization in which income is converted from one type to another, income is shifted from one time period to another or income is moved from one entity to another. The moving of income is a process where one entity makes payments on the account of the income earned by that entity to another entity, which did not have any direct participation in generating that income. The legal regulation applied to moving income within a state is different from the regulation applied to moving income across states. This paper was more engaged with moving income across states.

It was found that, the total income tax cost of moving income across states is defined by the domestic tax regulation of the states included in the tax optimization scheme, the tax treaties between those states and the tax regulation imposed by international unions. In Estonia the regulation affecting tax optimization is primarily derived from the *maksukorralduse seadus* (the law of taxation) and the *tulumaksuseadus* (the income tax law). In the case of international tax optimization, these laws can be altered by Estonia's tax treaties with other states. Because regulations imposed by international unions affect both domestic law and tax treaties, union law enables to make some conclusions about the latter two. Therefore some aspects of foreign state law and tax treaties can be concluded from union law. This paper was focused on moving income within the European Union within one corporation. The relevant union law is therefore mostly derived from the directives of the European Union and the guidelines of the Organization for Economic Co-operation and Development.

The effective income tax rates examined in this paper were mostly influenced by the parent-subsidiary directive and the interests and royalties directive. The parent-subsidiary directive refrains the state from levying withholding tax on dividends paid to a foreign parent company in another member state and obliges the state use the exemption or the credit method on dividend income received from a foreign subsidiary in another member state. The interests and royalties directive refrains the state from levying withholding tax on interests and royalties paid to a foreign associated company of another member state. Both directives create liabilities for the state only if the companies meet certain conditions.

Moving incomes across states is also influenced by the transfer pricing guidelines of the Organization for Economic Co-operation and Development. In Estonia the transfer

pricing regulation is mostly apparent in the *tulumaksuseadus* (the income tax law). The transfer pricing regulation restricts deals between associated companies which are priced differently from similar deals in the market. Companies are considered associated if they share a mutual economic interest or if one company has a controlling influence over the other. If the price of a deal between associated companies is different from its market price, then the tax liability of the company, which paid more, or the company, which received less, increases.

The regulation influencing income shifting examined in the first chapter of the paper was the basis for the second chapter of the paper, which composed the equations and values of the effective income tax rates applicable to income moved within one corporation within the European Union. The paper presented two equations – one reflects income shifting with dividends and the other reflects income shifting with interests and royalties. The paper presented 104 effective income tax rates which are divided into four different categories based on the payment used (dividends or interests and royalties) and the role of Estonia in the income shifting structure (source state or resident state). The corporate income tax rates used in the calculations were the highest possible, because corporations are more often subject to higher tax rates.

The paper revealed that the effective income tax rate of shifting income with dividends is generally equal to the corporate income tax rate of the source state of the income shifting structure. If the resident state is Germany, France, Belgium or Italy, that rate is further supplemented by the corporate income tax rate of the source state by an amount equal to what is left of 0.05 after it has been reduced by five percent of the corporate income tax of the source state. If the resident state is Ireland, Spain or Sweden, that rate is further supplemented by the corporate income tax of the resident state by an amount equal to what is left of one after it has been reduced by twice the size of the corporate income tax rate of the source state. The effective income tax rate of shifting income with interests and royalties is generally equal to the corporate income tax rate of the resident state. If the source state is Greece, Latvia, Poland, Portugal or Bulgaria, that rate is further supplemented by an income tax rate of five percent, which is withheld at the source state. Therefore the effective income tax rate is mostly made up of the corporate income tax rate. The latter can, however, differ from its nominal value.

In fact, there are less than 17 states in the European Union, where the nominal corporate income tax rate is equivalent to the effective corporate income tax rate. The difference between these two tax rates is largest in Ireland, where active income is taxed with a rate of 12.5% and passive income is taxed with a rate of 25%. In addition to the type of income, the corporate income tax rate in the European Union may also be dependent on the location of the company and its earnings before taxation. This paper assumed that the company is taxed with the highest corporate income tax rate possible. The average difference between the highest possible and nominal corporate income tax rate was 7.8 percentage points. The difference between the two tax rates refrains conclusions (based on the nominal corporate income tax rate) about the tax burden of a company, the international tax competition of states and the expected moving of incomes in the context of tax optimization.

The equations of the effective tax rates and values of the effective domestic corporate income tax rates were the basis for achieving the purpose of this paper – calculating the effective tax rates with different payments (dividends, interests, royalties) and different income shifting structures (Estonia as source state, Estonia as a resident state). The least costly structure for moving dividends from Estonia to another European Union member state is a structure, where the resident state is a random European Union member state, except Germany, France, Italy, Ireland, Sweden or Spain. If the resident state is not one of these countries, then the effective tax rate is 21%. Estonian income gained from income tax is also 21% on each case. The least costly structure for moving interests and royalties from Estonia to another European Union member state is a structure, where income is shifted to Bulgaria or Cyprus. On such case the effective tax rate is 10%. Estonian income gained from income tax is nil on each case. The least costly structure for moving dividends from a European Union member state in to Estonia is a structure, where income is shifted in to Estonia from a random European Union member state, except Bulgaria, Greece, Latvia, Poland or Portugal. If the source state is not one of these countries, then the effective tax rate is nil. Estonian income gained from income tax is also nil on each case.

The least costly payment for moving income from Estonia to another European Union member state is not applicable, because none of the payments have a significant

advantage over others. When income is moved from a European Union member state to Estonia, however, interests and royalties have a clear tax advantage over dividends. In principle, it is possible to move income earned in another European Union member state in to Estonia and store them here tax free. The author of this paper recommends the state to impose a traditional corporate income tax on income received from interests and royalties, where income tax is levied annually on earnings before taxation.

The equations and values of the effective income tax rates revealed in this paper enable corporations to create tax optimization schemes and reduce tax costs. They also offer the Estonian state an overview of the effects of tax optimization on the state's tax income. The effective domestic corporate tax rates and the principles according to which they are calculated could be of use to researchers dealing with taxation in the European Union. This paper did not examine shifting income using rent payments and therefore this is could be one of the possible developments of this paper. Amongst other possible developments, this paper can be further enhanced by tax optimization schemes reaching beyond the European Union in the context of directive shopping, where the effective tax rates found in this paper could serve as input. In addition, this paper could be further developed by adding abstract tax optimization schemes for real-life corporations, based on the effective tax rates found in this paper.